

SIIPIRIKKO 2/78
Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
 PL 119 80101 Joensuu 10
 Puheenjohtaja: Risto Juvaste 80510 Onttola Puh. 80293
 Varapuheenjohtaja: Reijo Erola Keskuskoulu B 5 81280 Uimaharju puh.77232
 Sihteeri: Jouni Pursiainen 80330 Reijola puh. 87175
 Rahastonhoitaja: Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15
 puh. 821482
 Muut hallituksen jäsenet: Matti Kapanen Purjetie 14 as 7 80160
 Joensuu 16 puh. 821760
 Kimmo Koskela 80910 Kulho puh. 81170
 Paavo Liimatta Purjetie 14 as 6 80160 Joensuu 16
 puh. 821616
 Kari Varonen Honkapolku 13 80220 Joensuu 22 puh. 32304

Lehden toimituskunta: Juhani Hyttinen, Matti Kapanen ja Paavo Liimatta
 Tilausasiat: Lehti ilmestyy 3 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1978 18 mk (opiskelijat 10 mk).
 Siipirikon tilausmaksu v. 1978 18 mk. Irtonumerot 4 mk (+ 2 mk postituskuluja).

Yhdistyksen postisiirtotili: KU 879 55 - 8/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15

Kansi Harmaalokki (valokuvannut Kari Varonen)

Piirroksat: Jääkyhky (s.56), merikotka (s.58) ja valkosiipitiirat (s. 61) M. Kapanen

SISÄLLYSLUETTELO	Sivu
Talven toiminnan suuntaviivat	35
Nuoli- Falco subbuteo ja ampuhaukan F. columbarius pesimäaikaisesta esiintymisestä Outokummussa: Arto Juvonen	36
Pähkinähakin Nucifraga caryocatactes vaellus syksyllä 1977 Pohjois-Karjalassa: Esko Lappi	38
Syysmuuton kulku Pohjois-Karjalassa: Paavo Liimatta	44
Arktinen muutto syksyllä 1977 Pohjois-Karjalassa: A. Juvonen..	48
Syksyn 1977 isot linnut: Arto Juvonen	50
Syksyn 1977 vaelluslinnut: Matti Kapanen	51
Rariteetit 1977 Pohjois-Karjalassa: Matti Kapanen	56
Satunnaisvieraana: - Valkosiipitiira Chlidonias leucopterus Outokummussa: Arto Juvonen	61
Kevään lintuharrastuskurssi: Risto Juvaste	62
Tiedotuksia:	63

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
 ☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

TALVEN TOIMINNAN SUUNTAVIIVAT

Nyt, kun kesä on ohi, marjatkin kerätty ja lintumaailma hiljentynyt, yhdistyksemme herää jälleen toimintaan. Eräs osoitus siitä on tämän Siipirikon ilmestyminen. Keväällä perustetut toimintaryhmät ryhtyvät viemään eteenpäin laatimiaan ohjelmia. Hallituskin puolestaan on elokuisen ideoinnin pohjalta päättänyt pääpiirteittäin talven toiminnasta.

Normaaliin kokousohjelmaan sisällytetään pari laajempaa tilaisuutta. Ensimmäisen sunnuntaina 12.11. pidettävän kokouksen teemana ovat petolinnut ja toisen sunnuntaina 11.3. pidettävän erityisesti kololinnut. Näihin tempauksiin tulee esitelmöitsijöitä Pohjois-Karjalan ulkopuolelta, ja niistä tiedotetaan myös yhdistyksen ulkopuolelle. Keskiviikkona 13.12. pidettävästä valokuvausteemaillassa, jossa suoritetaan mm. valokuvauskilpailun arvostelu, tiedotetaan myös P-K:n valokuvauskerhoille, joiden kanssa pyritään näin käynnistämään yhteistyötä. Pohjois-Karjalan Luonnonystävien kanssa pyritään lisäämään yhteistyötä mm. järjestämällä yhdessä yleisölle luonnonkuvailtoja, joihin hankitaan tunnettuja luonnonkuvauksia esittämään tuotantoaan. Ulospäin suuntautuvaa toimintaa tulevat talvikaudella olemaan myös Joensuun Vapaaopistossa ja Kiteen Kansalaisopistossa järjestettävät lintujentuntemuskurssit. Mikäli tarvetta ilmenee, järjestämme lyhyitä diasarjoihin perustuvia lintuharrastusta käsitteleviä luentoja tai informaatiotilaisuuksia. Nämä saattavat olla tarpeen erityisesti harrastuksen lisäämiseksi Joensuun ulkopuolelle. Erään osan toiminnastamme muodostaa varainhankinta, josta pönttöjen myynti eräs tärkeimpiä. Tänä vuonna myynti on onnistunut odotettua heikommin, ja niin meillä on varastossa rusaasti pönttöjä. Tarjotaan niitä tuttavillemme vaikkapa joululahjoiksi. Talven tapahtumista on tarkemmin tässä lehdessä ja jäsenkirjeissä.

Aktiivista talvea toivoo Risto

NUOLI- Falco subbuteo JA AMPUHAUKAN F.columbarius PESIMÄ AIKAISESTA ESIINTYMISESTÄ OUTOKUMMUSSA

Arto Juvonen

Omistamassani kirjallisuudessa (jota tosin on melko vähän) on nuoli- ja ampuhaukasta paljon vähemmän tietoja kuin useimmista muista petolinnuista ottaen huomioon lajien suhteellisen runsauden muihin petolintuihin verrattuna.

Aineisto, josta tutkimus on koottu, perustuu melko sattumanvaraisiin havaintoihin, lukuunottamatta vuosia 1974 ja -75, jolloin pyrittiin kartoittamaan petojen esiintymistä laajalla alueella. Pesälöytöjä on molemmista lajeista niin vähän, ettei pesimäbiologiaa kannata juuri käsitellä. Lajien pesimäbiologian tutkimukselle asettavatkin melkoisen esteen usein luoksepääsemättömissä sijaitsevat pesät.

Esiintyminen

Luotettavimmat tiedot lajien esiintymisestä laajalta alueelta löytyy vuodelta 1974, jolloin retkeily oli tehokasta n. 100 km²:n alueella Outokummun S- ja E-osissa. Tutkimusalue on pääasiassa viljelysseutua ja laajempia metsäalueita on vain 3. Alueella on edelleen muutama ruohostolampi, rehevät Viinijärven lahdet (Musta-, Laikan- ja Sätös-lahti sekä Sysmäjärvi.

Varsinaista pesien tarkempaa etsimistä ei ko. vuonna suoritettu, vaan pesälöydöt, 2 ampuhaukan, olivat lähes sattumanvaraisia. Lisäksi alueella nähtiin 2 nuoli- ja 1 ampuhaukka-alue. Muut reviirit perustuvat havaintuihin emoihin.

Nuolihaukan parimääräksi alueella saatiin 9 (8-10?), ampuhaukan 4. Nuolihaukka on asuttanut alueen ilmeisesti niin tiheään kuin saalistusmaastojen määrä on antanut myöten. Ampuhaukan tiheyttä rajoittaneet sopivien laajojen kankaiden puute.

Vertailtaessa nuoli- ja ampuhaukan tiheyksiä vaarana on se, että ei oteta huomioon ampuhaukan piileskelevämpää käyttäytymistä (ks. taulukko 1.). Tämän valossa tuntuukin kirjallisuustietojen arviot ampuhaukan runsaudesta aliarvioiduilta. Ko. vuonna kuitenkin tietoon tuli suurella todennäköisyydellä kaikki reviirit.

Pohjolan linnut esittää nuolihaukan levinneisyyden painopisteen itäiseksi ja ampuhaukan pohjoiseksi. Harvoista kirjallisuustiedoista päätellen näin onkin. Edelleen v. Haartman ym. otaksuvat nuolihaukan olevan runsaimmillaan Pohjois-Karjalassa, jossa mannerilmasto ja hyönteisrunsaus yhtyvät parhaalla mahdollisella tavalla. Jonkinlaisena tukena tälle otaksumalle on Outokummussa todetut määrät ja vielä suurempaa runsautta osoittaa havainto Kesälahden Uukunniemeltä, jossa

erään suon yllä nähtiin yhtäaikaa 11 saalistelevaa nuolihaukkaa (Kapainen ym. 1975).

Vähien kirjallisuustietojen perusteella on molempien lajien kanta Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä, Suomenselällä ja Kainuussa paljon heikompi kuin Outokummussa todettu.

Reviirikoko ja saalistusbiotooppi

	ruohosto, rannat	pellot	rikkonainen metsämaasto	metsän- reuna	hakuu- aukea	törmäp. yhdysk.	yht.
Fcol	-	2	5	2	-	-	9
Fsub	11	3	-	-	1	1	16

Taulukko 1. Nuoli- ja ampuhaukan pesimäaikaisten saalistushavaintojen jakautuminen Väärälammen reviirillä vuonna 1974.

Nuolihaukka on saalistusmaaston valinnassa selvästi vaativampi kuin ampuhaukka, jolle käy kaikenlaiset avomaastot ja lisäksi harvat metsät ja metsänreunat. Nuolihaukka taas saalistelee pääasiassa avomaiden ja ennenkaikkea vesistöjen yllä. Tämä onkin luultavasti syynä nuolihaukan laajempaan reviiriin (sopivat saalistusmaastot usein kaukana pesältä). Reviirikoko on ampuhaukalla Outokummussa tehtyjen havaintojen mukaan noin puolet pienempi kuin nuolihaukalla 1. n. 4-5 km², nuolihaukalla n. 6-12 km² (aineisto 6 nuoli- ja 3 ampuhaukka-reviiriltä).

Kesältä -74 löytyy melko luotettavia tietoja tarkasti tai melko tarkasti määritettyjen pesäpaikkojen etäisyyksistä. Nuolihaukalla 7:n pesäpaikan etäisyys toisistaan 3,5-6 km. Ampuhaukan 3:n pesäpaikan etäisyydet 2-4 km. Kesällä -74 laskettiin nuolihaukalle 100 km²:n alueelta 8-9 reviiriä (ks. "Esiintyminen") mikä vastaa myös hieman yli 10 km²:n kokoisia reviirejä, tosin nuolihaukalla voivat saalistusalueet mennä melko selvästi päällekkäin, niinpä esim. Sysmäjärvellä näkee melko usein 2-3 nuolihaukkaa saalistelemassa samoilla paikoilla. Vain kerran olen todennut reviirikiistoja, tällöin nuolihaukan pesällä käydessäni tuli paikalle emojen lisäksi 3. haukka, joka sai kuitenkin välittömästi äkkilähdön.

Sen sijaan ampuhaukkoja olen nähnyt samanaikaisesti saalistelemassa vain kerran, 5.7.-72 2 ad.♂:sta kisaillemassa Sysmäjärven kahlaajarannoilla. Ampu- ja nuolihaukka naapureina tulevat melko hyvin toimeen. Pienin näiden lajien samanaikaisesti asuttujen pesien etäisyys oli -75 Väärälammella n. 200 m. Mitään kahinoita ei havaittu.

Pesimäympäristö

Pesimämaaston ja pesän valinnassa ovat molemmat lajit samantapaisia. Selvästi suosituin nuolihaukalle ja ehdoton ampuhaukalle on valoisa kangasmetsä. Aineistosta löytyykin 4 sellaista metsää, joissa molemmat lajit ovat pesineet ja vielä 1 molempien lajien asuttama pesä (tietenkin eri vuosina).

Ampuhaukka valitsee pesäpaikakseen mieluiten laajemman yhtenäisen metsäalueen reunan, kun taas nuolihaukka metsäniemekkeen tai saarekkeen. Molemmille lajeille on joka tapauksessa aineistossa valoisan metsänreunan läheisyys ollut ehdoton.

Ampuhaukan pesäpaikoilla on puustosta mäntyjä ollut n. 100 % 6:n pesän ympäristöstä ja kahdesti mäntyjen lisäksi 10-20 % kuusia. Lehtipuut ovat aina puuttuneet. Nuolihaukalla noudattelee puusto samaa linjaa kuin ampuhaukalla, kuitenkin kesällä 1975 pesi nuolihaukka Murtoniemessä pienessä niemekkeessä, jossa puusto oli jykevää ja vanhaa, ja siitä oli lehtipuita 30 %, kuusia 10 % ja mäntyjä 60 %. Vesistön läheisyys no nuolihaukalle melko tärkeää, sillä vain kahdesti on pesä sijainnut yli 100 m lähimmästä vesistöstä (tällöin etäisyys oli 300 m). Suomenselällä ei vesistön läheisyyttä todettu mitenkään tärkeäksi (AHOLA 1977) korvaavatkohan siellä suot tämän Outokummussa tärkeäksi todetun saalistusbiotoopin? Sen sijaan Kainuussa keskittyy vahva kanta Oulujärvelle (HELO 1971) ja Pohjolan linnut esittää vesistöt tärkeiksi, mutta ei ehdottomiksi (v. HAARTMAN ym. 1963-66).

Molemmilla lajeilla on pesäpuuna ollut poikkeuksetta mänty ja pesän alustana vanha variksen pesä. Nuolihaukka valitsee mieluummin kuin ampuhaukka nuoren männyn ohuen latvan pesäpaikakseen.

KIRJALLISUUS

AHOLA, M. 1977: Suomenselän haukkojen pesimäympäristöstä. - Suomen-selän Linnut 12: 84-87.

v. HAARTMAN, L. ym.: 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki.

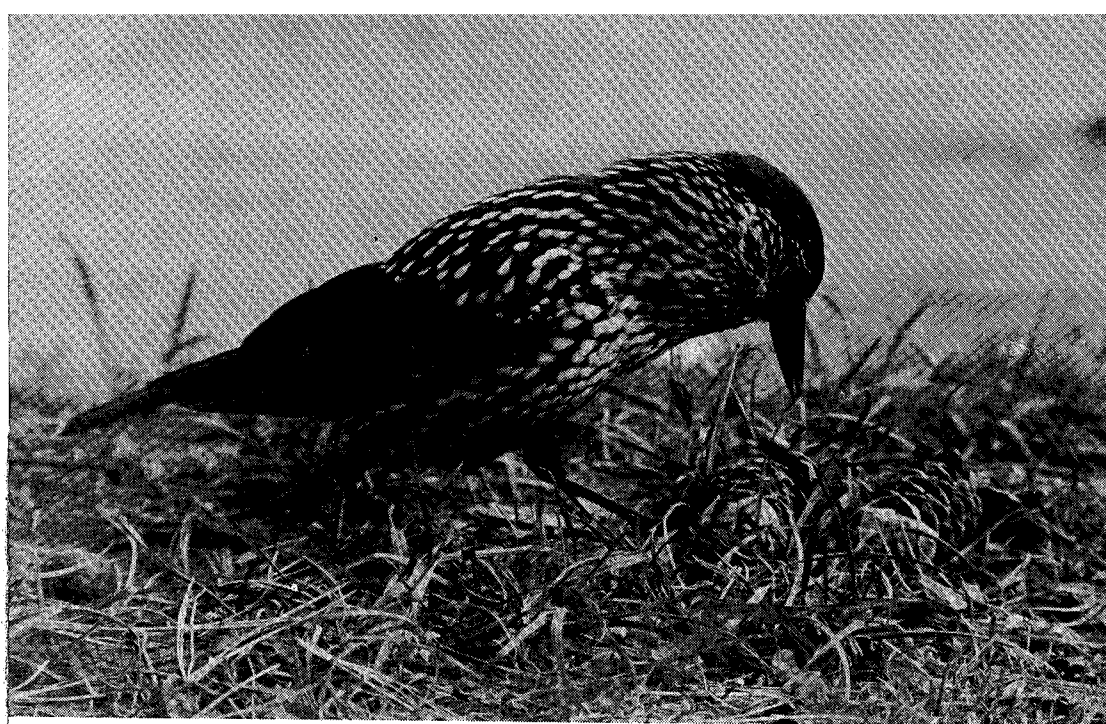
HELO, P. 1972: Kainuun linnusto vuoteen 1970 mennessä. - Kainuun linnut 2: 27-75.

KAPANEN, M., KOSKELA, K. & RAUSTE, V. 1975: Suuri nuolihaukkaparvi (tiedonantoja). - Siipirikko 2: 21.

PÄHKINÄHAKIN *Nucifraga caryocatactes* VAELLUS SYKSYLLÄ 1977 POHJOIS-KARJALASSA

Esko Lappi

Pähkinähakin rotu *macrorhynchos* tunnetaan ajoittaisista vaelluksista Suomen kautta länteen ja lounaaseen. Omien muistiinpanojeni mukaan ovat selviä vaellussyksyjä olleet Lieksassa vuodet 1968 ja 1971, mutta näiden lisäksi on yksittäisiä hajahavaintoja syksyiltä 1972 ja 1973. Syksy 1977 osoittautui jälleen lintuharrastajia ilahduttavaksi

Pähkinähakki sembramännyn käpyjen kimpussa (valok. E. Lappi)

hakkisyksyksi, vaikkei mitään kovin runsasta huippuvaellusta edellisen syksyn nakkeli-invaasion tapaan tullutkaan. Kaiken kaikkiaan tietoon saatiin runsaat 60 havaintoa hakeista eri puolilta Pohjois-Karjalaa. Kun ensimmäiset merkit lajista syyskesällä ilmenivät, esitin Lieksan Lehdessä vetoimuksen havaintojen tiedottamisesta. Tällä tavalla tuli tietoon ilahduttavan runsaasti hakkien esiintymisiä. Erityisen paljon sain niitä Rajavartioston Valaman vartiopäällikkö Kari Holman välityksellä. Valaman vartio on pohjoisin Lieksan alueella. Jälkeenpäin voitaisiin nyt miettiä, miten tällaisen varsin helposti tunnettavan lajin kohdalla pystyttäisiin motivoimaan ja organisoimaan kaikki rajavartiot havaintojen tallentamiseen. Tällöin ehkä saataisiin vielä tarkempi kuva vaelluksesta ja sen ajoittumisesta. Nytkin saatiin muutamia hakkeja "kiinni" melkein heti "rajaloukkauksen" jälkeen. Muusta aineistosta pääosa on Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen rariteettikaavakkeilta ja muusta arkistosta sekä jokunen lehtiutinen.

ENO

29.8. 1 yks. p Eno, Haapalahti Petri ja Kauno Kontturi
19.9. 1 W Eno Uimaharju Reijo Erola

- 27.9. Ahvenisen sillasta n. 5 km N tien varressa 1 yks. Martti Salmi-nen (=MS).
- Syyskuun lopulla Luhtapohja, Palojoki, 1 yks. M. Uus-Illickainen.
- 4.10. Ahveninen, sillan korvassa 1 yks. MS.
- 5.10. Ahveninen, sillasta 1 km N. 1 yks. MS.

JOENSUU

- 18.9. Höytiäisen kanavan suisto, 1 yks. WNW klo 10.55. Ilkka Lemmetynen (=IL).
- 30.9. Rantakylä, 1 yks. S klo 07.35 matalalla tien yli. Paavo Liimat-ta (=PL).
- 1.10. Höytiäisen kanavan suisto, 1 yks. NW klo 08.45. Matti Kapanen, J. Miettinen ja IL. Klo 09.50 toinen yks. samassa paikassa, len-tosuunta NW, MK, JM ja IL.
- 16.10. Repola-Kukkosensaari, 2 paikallista yks. PL ym.
- 30.10. Hasanniemi, 1 yks. Piellisioen yli Repolaan päin, PL.
- 2.11. Keskusta, Virastotalo, 1 yks. PL.
- 5.11. Hasanniemi, 3 yks. lensi H:n ja Repolan väliä edestakaisin, PL.

JUUKA

Marraskuun alussa Kuhnustassa 1 yks. teurasjätteitä syömässä, Toivo Nuutinen.

KIIHTELYSVAARA

- 31.8. Heinävaara, 1 yks. hakkuuaukealla lepässä. Olli Puustinen.
- 16.9. Röksä, 2 yks. pellolla ruokailemassa, Kimmo Koskela.

LIEKSA

Heinäkuussa nähty Julkuvaaran Mäkelässä heinäkorjuuaikana, Hannu Ne-valainen.

- 03.9. Elimo, 1 yks. Juhani Mauranen.
- 10.9. Pankasaari, 1 yks. Ahti Mannerkorpi.
- 10.9. Valama, Korkea-aho, 1 yks. Kari Holma (=KH).
- 12.9. Valama, Rajavartiosto, 1 yks. KH ym. Vartion lähimaastossa lin-tu nähtiin myös 18.9, 1.10 ja 6.10, KH.
- 12.9. Laklajoki, Kaksinkantajan tie, 1 yks. KH ym.
- 12.9. Viensuu, Junnula, 1 yks. Eero Karppinen.
- 13.9. Vihari, 2 yks. KH.
- 14.9. Valama, Latoniemi, 1 yks. KH.
- 14.9. Valamavaara, Valamajoen vanha silta, 2 yks. nokkimassa sientä, KH. Samalla paikalla 2 yks. myös 15.9, KH.
- 16.9. Valama, Mieronaho, 1 yks. KH.
- 16.9. Valama, Aittokoski, sillan lähellä 1 yks. nokkimassa sientä, KH.
- 18.9. Nurmijärvi, Ritolahti, 1 yks. tien varressa, Esko Lappi (=EL).
- 19.9. ilmeisesti sama lintu ammuttu ritsalla kuoliaaksi, lintu toimitettu Joensuun Korkeakoulun kokoelmiin.
- 19.9. Palkinvaara, 1 yks. Kari Lyytikäinen.
- 19.9. Lamminkylä, Saaren talon väki nähnyt sembramännyissä 1 yks. 22.9. linnun näki Matti Riikonen, 25.9 EL valokuvasi lintua, 27.9 lin-tu pyydystettiin verkolla ja rengastettiin sekä mitattiin, EL.
- 2.10. 1 yks. samalla paikalla, Risto Romanainen.
- 20.9. Lieksanjoki, Haapapyörre Kokkojärven vartion lähellä, 1 yks. Au-lis Vänskä (=AV). 21.9 1 yks. samoilla tienoilla, AV.
- 1.10. Lamminkylä, Tolvala, 1 yks. pihapiirin runsaissa sembroissa, EL. Vaellussyksyinä varmimmin tältä paikalta tavattu. 8.10, 1 yks. EL. 6.11, 1 yks. lennossa Tolvalasta E, EL. Noin 15.11 Ylä-Mau-nola, 0,5 km Tolvalasta N, 3 yks. Mauno Saarelainen. 27.11 1 yks. lensi Tolvalasta kantatien varren metsikköön, EL. 18.12, 1 yks. lensi kantatien varteen metsikköön jotakin muuta kuin sembran kä-py nokassa ja palasi hetken kuluttua takaisin. Kävyt ovat jo vä-

hissä, EL. Tolvalan isännän, Pentti Tolvasen mukaan 1. hakki il-mestyi jo syyskesällä, ennen vuoden vaihdetta niitä oli enimmil-lään 3 yks. Helmikuun pakkaskauden jälkeen tavattiin vielä 3 yks. Aivan joka syksy ei ole hakkeja näkynyt. Noin 15.2.1978 Ylä-Mau-nola, 3 yks. MS. 26.2.1978 Tolvala, 1 yks. sembroissa, nakutte-li käpyä tms., nousi puun latvaan, jossa räähki pitkään. Ennen näköhavaintoa kuului visertelevää laulua, joka saattoi kyllä kuu-lua harakallekin, EL. Pentti Tolvanen nähnyt vielä huhtikuun alussa 2 yks.

- 1.10. Piilo, 1 yks. Kari Lyytikäinen.
- 2.10. Kelvä, Läpikäytävä, 1 yks. Onni Tykkyläinen.
- Lokakuun alussa nähty myös Kelvän Vornassa 1 yks. Martti Nesterinen.
- 5.10. Valama, Saunaniemi, 1 yks. KH.
- 9.10. Savijärvi, Kylyvaara, 1 yks. Juhani Mauranen.
- 10-12.10. Julkuvaara, Mäkelä, 1 yks. Hannu Nevalainen.
- 10.10. Sokojärvi, Harjunmäki, 1 yks. Reino Härkönen.
- 10.10. Sokojärvi, Pitkäjärvi, 1 yks. Sauli Partanen.
- 14.10. Partalamäki, Voimatie, 1 yks. tunkiolla, Raija Räsänen.
- N. 15.10. Merilä, Kalina, 1 yks. useita päiviä lintulaudan vieraana, Rissanen.
- 26.12. Keskusta, Kirjatalon pihassa lehtikuusen latvassa 1 yks. Matti Kilpeläinen.

LIPERI

- 12.7. Siikasalmi, maatalouskoulun pihassa sembramännyissä 1 yks. Jaak-ko Tervala/Lauri Karttunen.
- N. 20.10. Salokylä, 1 yks. maanviljelijä Kokko.
- 3.3.1978 Lamminniemi, 1 yks. Eino Kinnusen pihalla. Lehtiutinen Kar-jalan Maassa?

OUTOKUMPU

- 18.9. Matovaara, 1 yks. 1.10, nähtiin 2 yks. yhtä aikaa, 16.10 toinen yksilö löydettiin kuolleena, tuntomerkit otettu, valokuvattu, ei mitattu. Toinen yksilö nähtiin viimeisen kerran 13.11. Mau-ri Leivo (=ML).
- 26.9. Keskusta, 1 yks. NW klo 14.03. ML.
- 26.9. Sysmäharju, 1 yks. Hannu Räsänen.
- 30.10. Kuusjärvi, 1 yks. Hannu Räsänen.
- 2.11. Keskusta, 1 yks. ML.

PYHÄSELKÄ

- 24.8. Niittylahti, Opisto, äänihavainto sembroista, Jouni Pursiainen (=JP).
- 3.10. Mulo, ainakin 2 yks. nähty useita kertoja, JP ym. 4.10 ainakin 4 yks. JP. 7.10 ainakin 3 yks. JP. 8.10 ainakin 4 yks. JP. 9.10 ainakin 4 yks. JP. 12.10 1 yks. JP. 16.10 2 yks. JP. 22.10 2 yks. JP. 23.10 2 yks. joista Jouko Tiussa rengasti toisen.

Havainnoista olen karsinut pois kaikki selvästi virheelliset ja epä-varmat lajinmääritykset. Vaikka lehtikirjoituksessani Lieksan Lehdessä selvästi korostin kottaraiseen sotkemisen mahdollisuutta, kerrottiin silti havainnoista, jotka eivät olleet hakkeja. Esim. ilmoitet-tiin tavatun lokakuussa 10 yksilön parvi pihamaalla lähes joka päivän. Merkillinen ja tässä vaiheessa epävarma tieto oli myös se, että erääl-lä lieksalaisella pihalla oli vuodesta 1974 lähtien nähty 1-4 hakkaa joka syksy ja talvi, myös 1977 syksyllä. On tietenkin mahdollista, et-tä n. 3 km:n päässä tästä talvehtineet hakit olisivat kierrelleet laa-

jemmalti, mutta varmoja havaintoja ei ole. Näistä havainnoista käydyt tarkistuskeskustelut toivat ilmi, että lajinmäärittystä ei voi pitää aivan varmana.

Ensimmäiset hakkihavainnot Pohjois-Karjalassa tehtiin jo aikaisin heinäkuussa, toinen Liperissä ja toinen Lieksan Julkuvaarassa. Viime mainitusta ei tarkka päivämäärä valitettavasti ole tiedossa. Elokuulta on jokin yksittäishavainto ja vasta syyskuussa lintuja nähtiin enemmän. Rajanylitys tehtyjen lieksalaisten havaintojen valossa ajoittuu varsinkin välille 10-20.9. Näitä aivan lähellä rajaa tehtyjä havaintoja sirottuu pitkin Lieksan kaupungin n. 90 km:n mittaista Neuvostoliittoa vastassa olevaa rajalinjaa pitkin Valamasta pohjoisessa Elimon seudulle etelässä. Syyskuun lopussa ja lokakuussa hakit ovat jo selvästi siirtyneet lännemmäksi ja havaintoja on jo useista kunnista Joensuuta ja Outokumpua myöten. Marraskuussa havainnot harvenevat ja joulukuulta tai vuoden 1978 puolelta ei ole varmoja talvehtimishavaintoja muualta kuin Lieksasta ja lehtiutuisen mukaan myös Liperistä. Mikäli niitä tulee tietoon myöhemmin, niin ne on paikallaan ilmoittaa Siipirikossa julkaisemista varten. Joka tapauksessa on ilahduttavaa, että muutamia pähkinähakkeja on selviytynyt hengissä helmikuun kovista pakka-

sistakin. Kaksi hakkaa pyydystettiin verkolla ja rengastettiin, toinen Lieksassa ja toinen Pyhäselässä. Kaksi yksilöä löytyi kuolleena. Näistä toisesta suoritettiin alustavia mittauksia ennen lähettämistä Joensuun Korkeakoululle. Outokummusta löydetyistä kuolleista hakista jäivät mittaukset tekemättä. Oheisen mittaustulokset kolmesta yksilöstä. Mittaustavat ovat Svenssonin oppaan mukaiset. Nokan paksuus kaikissa tapauksissa on puutteellisten välineiden takia epätarkka.

Paikka	Aika	Paino	Siipi	Pyrstö	Ul. p-sulan		Nokka	
					valkea osa	Pituus	Pituus	Paksuus
Lieksa	19.9	150 g	-	-	24 mm	45 mm	13 mm	
Lieksa	27.9	-	177 mm	119 mm	24 mm	42 mm	13 mm	
Pyhäselkä	23.10	185 g	185 mm	124 mm	22 mm	43 mm	13,5 mm	

Lieksasta 19.9 löydetty yksilö oli ennen painonmittausta kerinnyt olla kuolleena lähes puoli vuorokautta. Jälkimmäisellä lieksalaisella yksilöllä nokka oli kulunut, kuin "lytyssä", samoin pyrston reunasulat olivat selvästi kuluneet. Ensin mainitun yksilön mitat täsmäivät Svenssonin oppaan kapeanokkaisen rodun tuntomerkkeihin hyvin. Nokan paksuuden mittauksen epätarkkuuden takia jälkimmäisten kohdalla tulokset eivät ole täysin riidattomia. Kuitenkaan ei liene juuri aihetta epäillä, etteivätkö kaikki nämä idästä tulevat vaeltajat olisi juuri kapeanokkaisen rotua. Kapeanokkaisuus ei käsitykseni mukaan kuitenkaan ole maastossa kiikarilla erotettavissa riittäväällä varmuudella.

Monissa havainnoissa on mainittu linnun kesyydestä ihmiseen nähden. Parhailla ruokailupaikoilla linnuille vakiintui tiettyjä lentoreittejä ja ruokailumättäitä. Esim. Lieksan Lamminkylässä tarkkailemani yksilö lensi kävyn irroituksen jälkeen lähes säännöllisesti maantien toiselle puolelle tiettyyn paikkaan, minne kertyikin roima kasa syötyjä sembran käpyjä. Ruokailtuaan tämä yksilö lähti metsään päin matalalla lentäen aina samaa reittiä. Tätä saatoin käyttää hyväksi lintua verkolla pyydystettäessä. Verkon virityksen jälkeen lintu tosin antoi odotuttaa itseään yli puoli tuntia, mutta lensi sen jälkeen heti verkkoon. Useiden tällaisten paikallisten hakkien lento metsään tai lentely edestakaisin kahden paikan välillä liittyyne lajin tapaan kätkeä ruokaansa osittain metsän sammalikkoon. Varsin usein myös vaeltavien lintujen nähtiin haakevan ruokaansa maasta sammalikkosta tms. Valamasta Lieksasta on pari havaintoa sienten nokkimisesta. Kuitenkaan ei liene saatu täyttä selvyttä, söikö lintu itse sientä vai hyönteistoukkia. Lintulaudalla vierailut olivat myös talvikautena yleisiä.

PKI.TY:N MERKKI

Kevään merkkikilpailuun tuli kaikkiaan 20 erilaista ehdotusta, joista yleisen kokouksen ohessa järjestetyssä äänestyksessä kohosi yli muiden Matti Kapasen pikkulokkia esittävä piirros. Palkintokirja meni siis Rantakylään. tarrakoossa. Vihjeeksi lintumiehille kautta maan ilmoitettakoon, että merkkiä saa kankaisena hihamerkinä (Ø 10cm) mm. sihteeriltä ja rahastonhoitajalta vitosella ja tarroja 2,50/kpl. Merkki on musta-puna-valkoinen siten, että reunus ja lokin jalat ovat punaiset. Tarran koko = Ø 7,7 cm.

SYYSMUUTON KULKU 1977 Pohjois-Karjalassa

Paavo Liimatta

Perinteinen syysmuuttoraportti sisältää lyhyen yhteenvedon kesän ja syksyn säästä, tutut taulukot muuton alkamisesta, päämuutosta ja muuton päättymisestä. Muuton alkamista koskevien havaintojen suhteen olen käyttänyt kovempaa kritiikkiä kuin aikaisemmin, ja lajiluettelo onkin pudonnut lähes puoleen. Syynä tähän on ensinnäkin se, että kaikki vaeluslintuhavainnot on jätetty pois tästä raportista ja ne on siirretty erilliseen omaan katsaukseensa ja toisaalta se, että monien alueellamme pesivien lajien muuton alun, nimenomaan ensimmäisten muuttavien yksilöiden, havaitseminen on usein erittäin vaikeaa ja jopa mahdotonta. Toivon, että retkeilijät havaintoja ilmoittaessaan käyttäisivät paljon ankarampaa kritiikkiä ja ilmoittaisivat maakunnassamme pesivien lajien muuton alkamisesta vain todella varmat tapaukset. Perustelut epäilyttämissä tapauksissa tulisi liittää havainnon perään. - Muuton alkamisen ja päättymisen osalta raportti perustuu seuraavien henkilöiden havaintoihin: Heikki Huttunen (HH), Juhani Hyttinen (JH), Antti Hämäläinen (AH), Artto Juvonen (AJ), Matti Kapanen (MK), Lauri Karttunen (LK), Olli Keronen (OK), Jukka Kinnunen (JK), Juha Korpelainen (JKo), Kari Koskela (KaK), Kimmo Koskela (KiK), Risto Laitinen (RL), Esko Lappi (EL), Mauri Leivo (ML), Paavo Liimatta (PL), Kari Lyytikäinen (KL), Juha Miettinen (JM), Jouni Pursiainen (JP), Matti Riikonen (MR), Hannu Räsänen (HR), Kari Varonen (KV) ja Jorma Voutilainen (JV). Päämuuttohavaintoja ilmoittivat vain AJ, JK, ML, PL, RL, JP, JM ja KV. Nimettömät Outokummun havainnot kuuluvat nelikolalle AJ, JK, ML ja HR tai jollekin tai joillekin heistä, lisäksi Lieksasta AH, EL, MR.

Sääolot

Heinäkuu	16,0 ^o C	16,7 ^o C	S-SE 44%, N-NE 29%
Elokuu	13,4	14,8	NW-NE 61%, E 11%
Syyskuu	6,8	9,2	S-SW 34%, W 13%, NW 23%
Lokakuu	?	?	?
Marraskuu	-1,1	-1,9	

Pysyvä lumipeite tuli Joensuun korkeudelle marraskuun viimeisinä päivinä.

Muuton alkaminen

Leiji	1. havainto
Kuikka	19.9. 9 N Joe Höyt.kan. JM
Härkälintu	19.7. 2 p Out Vuonos
Alli	5.9. 17 m Pyh Mulo JP
Pilkkaasiipi	23.9. 2 m Out Sysmäjärvi
Mustalintu	23.9. 7 m Out Sysmäjärvi
Melanitta sp.	9.9. 65 m Out Sysmäjärvi
Uivelo	6.7. 19-p Out Vuonos
Metsähani	20.9. 1 m Pyh Mulo JP
Anser sp.	9.9. 48 m Out Sysmäjärvi
Sepelhanhi	18.9. 75 m Joe Höyt.kan. MK
Valkoposkih.	18.9. 2 m Out Sysmäjärvi
Anser/branta	9.9. 11 m Out Sysmäjärvi
Leulujoutsen	23.9. 5 m Lie Mäntyvaara MR
Hiirihaukka	11.8. 1 m Out Harmaasalo
Piekena	24.8. 1 m Out Vuonos
Varpushaukka	3.8. 1 m Out Keskusta
Accipiter sp.	14.8. 1 m Out Sysmäjärvi
Mehiläishaukka	26.7. 1 m Out Matovaara
Ruskosuhaukka	11.8. 1 m Pyh Mensikka-aho
Sinisuhaukka	20.8. 1 p Pyh Mensikka-aho
Kalasaaksi	3.8. 1 m Out Vuonos
Nuolihaukka	12.8. 15 m Out Sysmäjärvi
Tuulihaukka	31.7. 1 p Pyh Mulo JP (sm?)
Ämpuhaukka	11.8. 11 m Out Vuonos
Kurki	23.8. 5 p Out Vuonos
Nokikana	9.6. 2 m Pyh Reijola JP
Töyhtövipppä	26.6. 2 p Lie Kevätlahti EL
Tylli	22.7. 4 p Out Sysmäjärvi
Tundrikurmitsa	2.8. 11 p/m Out Vuonos
Kapustarinta	14.7. 3 p/m Out Alavi
Taiivaanvuohi	8.7. 3 m Out Sysmäjärvi
Jänkäkurppa	20.7. 1 p Joe Höyt.kan. MK
Isokuuvi	24.5. 1 korkealla S Out Vuonos
Pikkakuuvi	4.7. 2 p Joe Höyt.kan. MK
Metsäviklo	17.6. 1 p Out Sysmäjärvi
Lirio	10.6. 2 m Out Sysmäjärvi
Rantasiipi	7.7. 1 p Out Sysmäjärvi
Punaajalkaviklo	10.6. 2 m Out Sysmäjärvi
Valkoviklo	10.6. 5 m Out Sysmäjärvi

2. havainto	Mustaviklo	10.6. 1 m Out Sysmäjärvi	16.6. 2 p Out Sysmäjärvi
4.9. 11m/p-8p Out Juojärvi	Pikkuhirri	11.7. 4 p Out Vuonos	13.7. 2 p Out Sysmäjärvi
2.8. 1 p Out Vuonos	Lapinsirri	6.7. 1 p Out Sysmäjärvi	7.7. 1 p Out Sysmäjärvi
10.9. 110 m Out Sysmäjärvi	Suosirri	26.6. 1 p Lie Kevätlahti EL	6.7. 1 p Out Vuonos
25.9. 5 p Hää Vuonemi MK	Kuovasarri	13.7. 2 p Out Sysmäjärvi	14.7. 3 p Out Sysmäjärvi
25.9. 2 p Lie Siikaniemi MR	Isosirri	23.7. 3 ed p Out Sysmäjärvi	24.7. 2 p Out Sysmäjärvi
10.9. 20 m Out Sysmäjärvi	Jänkäsiirriäinen	30.7. 1 p Out Sysmäjärvi	1.8. 1 p Out Sysmäjärvi
11.7. 1 juv p Out Vuonos	Suokko	10.6. 10 m Out Sysmäjärvi	16.6. 1 p Out Sysmäjärvi
23.9. 2 m Out Sysmäjärvi	Vesipääsky	6.7. 2 p Out Vuonos	14.7. 2 m Out Vuonos
19.9. 200 m Pyh Mulo JP	Sepelkyyhky	23.7. 3 SE kork. Out Alavi	4.8. 26 m Pyh Mulo EL
23.9. 1 m Out Sysmäjärvi	Tervapääsky	22.7. 3 m Out Matovaara	26.7. 20 m Out Sysmäjärvi
11.9. 5 m Out Harmaasalo	Känpilka	20.7. 1 p Joe Höyt.kan. MK	
25.9. 3 p Out Vuonos	Kiuru	9.9. 1 m Pyh Mulo JP	10.9. 2 p Joe Höyt.kan. JH
4 m Out Keretti	Tunturikiuru	9.9. 1 m Out Sysmäjärvi	
13.8. 1 m Joe Höyt.kan. JM	Häärpääsky	22.7. 5 m Out Matovaara	26.7. 15 m Out Sysmäjärvi
29.8. 1 m Out Sysmäjärvi	Räystäpääsky	22.7. 10 m Out Matovaara	23.7. 2 m Out Alavi
6.8. 1 p Kon Kulho JP	Pörmäpääsky	22.7. 2 m Out Matovaara	31.7. 8 p Pyh Mulo JP
	Mustavaras	18.8. 2 p Joe Repokallio JM	30.8. 1 p Joe Repokallio JM
	Kulorastas	12.9. 1 m Lie Mäntyvaara MR	
	Räkättiirastas	4.8. 10 m Lie Mäntyjärvi EL	8.8. 4 m Pyh Mulo JP
	Leulurastas	10.8. 1 p Pyh Mulo JP	20.8. 10 m Out Sysmäjärvi
	Punakylkirastas	8.8. 3 p Pyh Mulo JP	11.8. 2 m Pyh Mulo JP
	Mustarastas	24.8. 1 m Out Keskusta	18.9. 1 p Joe Repokallio JM
	Sinirinta	28.8. 2 p Lie Rantala EL	29.8. 1 p Lie Kevätlahti MR
	Nälkeltti	9.9. 10 S Out Sysmäjärvi	
	Rautainen	22.8. 1 m Out Matovaara	
	Metsäkivirinen	24.7. 1 m Out Alavi	25.7. 1 m Out Sysmäjärvi
	Niitytkivirinen	24.7. 1 m Out Alavi	27.7. 1 m Out Sysmäjärvi
	Lepinkivirinen	8.8. 1 p Lie Kevätlahti EL	13.8. 1 p Joe Höyt.kan. JM
	Lapinharakka	24.7. 1 p Out Sysmäjärvi	31.7. 1 p Out Vuonos
	Vihrepeippo	30.7. 1 m Pyh Mulo JP	4.8. 16 p Pyh Mulo RL, JP
	Hemppo	24.7. 3 m Out Matovaara	30.7. 12 p Pyh Reijola JP
	Pelippo	25.7. 200 p Pyh Mulo RL	26.7. yli 60 p Pyh Mulo JP
	Järripeippo	26.7. 20 p Pyh Mulo JP	30.7. maant. p Pyh Mulo JP
	Pohjanpirkku	31.7. 1 p Pyh Mulo JP	4.8. 2 p Pyh Mulo RL, JP
	Felttosirkku	28.7. 2 m Out Sysmäjärvi	51.7. maant p Pyh Mulo JP
	Lapinsirkku	29.8. 2 p Lie Kevätlahti MR	30.8. 5 p Lie Kevätlahti MR
	Pulmunen	23.9. 1 p Out Vuonos	24.9. 1 m Joe Onttoila JP

Päämuutto

Mustakurkku-uikkua Out Vuonos 11.8. 15 p ML, 12.8. 7 p ML, HR.
 Sinisorsa 27.9.110 p Out Vuonos ML,HR, 8.10.165 p ja 9.10.150 p Joe Hyyt.kan. JM
 Tavi 29.8.50 p HR, 3.9.60 p ja 4.9.70 p AJ,ML Out Vuonos
 Haapana 6.9.80 p Out Vuonos ML,HR
 Tukkasotka 1.9.22 p Joe Hyyt.kan. JM, 10.9.30 p Out Vuonos HR
 Telkkä 10.9.40 p Out Vuonos HR
 Isokoskelo 8.10.6 s ja 9.10.1745 s Joe Hyyt.kan. JM
 Nokikana 28.8.18 p HR, 3.9.15 p AJ,ML ja 16.9.17 p AJ Out Vuonos, 9.10.37 p Lip Särkijärvi PL
 Töyhtöhyppä 20.7.43 p Pyh Mallo RL, 22.7.110 p Out Systeemjärvi ML ja 29-30.7.120 p Out Systeemjärvi ML,HR
 Kapustarinta 26.7.12 p Pyh Mallo RL,JP, 25.8.13 p ML, 12.9.14 p ja 14.9.11 p HR Out Vuonos
 Pluvialis sp. 29-30.7.60 p Out Sätös ML
 Talveanvuohi 28-30.7.50 p Out Systeemjärvi ML,HR
 Isoknuvi 21.6.20 m Out Kaleton HR, 1.7.18 s Pyh Mallo RL ja 4.7.12 p SW MK,PL,VR
 Metsäviklo 22.7.13 p ML ja 23.7.6 p ML,HR Out Systeemjärvi, 6.8.7 p Out Rikkaranta JV
 Liiro 8.7.60 p Out Vuonos ML, 16.7.20 p Joe Hyyt.kan. JM, 26.7.120 p ja 30.7.80 p Out Systeemjärvi ML
 Rantasipi 28.7.50 p HR ja 1.8.26 p AJ,ML Out Vuonos
 Valkoviklo 22.7.60 p ML, 23-27.7.20-25 p ML,HR ja 30.7.30 p ML Out Systeemjärvi
 Suokalkko 22.7.120 p, 26.7.70 p ja 27.7.65 p Out Systeemjärvi ML
 Selkälökki 4.9.11 m Out Juojjärvi HR
 Kalatiira 11.8.n.60 p Out Systeemjärvi ML
 Harmaalokki 15.7.95 ed + 3 juv Joe Repokallio ja 31.8.22 ed + 140 juv p sama paikka JM
 Sepälkyhyky 30.8.43 p Joe Repokallio JM, 3.9.80 p Joe Hyyt.kan. JM, + sp,9.9.37 m 1,5 hissa, 18.9.374 S-SW 2 hissa ja-19.9.235 S-SW 2 hissa,JP
 " " (ei sp)11.9.120 p Rää Kt JP, 23.9.180 p Out Systeemjärvi ML,HR
 Tervepääsky 13.8.100 p Out Systeemjärvi ML, 26.8.40 p Pyn Niittytahti JP
 Kiuru 24.9.25 m 4 hissa ja 25.9.11 m 7 hissa Out Systeemjärvi ML,HR
 Haarapääsky 13.8.350 p Out Systeemjärvi ML, 20.8.400 p kaislikossa Pyn Mallo JP
 Häyätspääsky 2.8.100 p Pyn Niittytahti RL, 13.8.250 p Out Systeemjärvi ML, 30.8.50 p Joe Repokallio JM
 Törmäpääsky 13.8.100 p Out Systeemjärvi ML
 Räkättirestas 21.8.250 p Out Systeemjärvi ML, 15.9.200 m Out Rikkaranta JV, 24.9.115 NW-E 2 hissa Pyn Mallo RL, 15.10.50 p ja 16.10.700 p Joe Vehkalahti JM ja 500 p Joe Niinivaara JM
 Punakylirastas 24.9.53 + 17 E/W-SW Pyn Mallo + Niittytahti RL, 25.9.

Haapana 8.10.1 p Joe Hyyt.kan. MK,JH,5.10.1 p Out Vuonos
 Japasorsa 5.10.1 p Out Vuonos 27.9.2 p Out Vuonos
 Japasotka 9.10.4 p Lip Särkijärvi
 Tukkasotka 6.11.2 p Joe Hyyt.kan. MK 30.10.7 p Joe Hyyt.kan. JH, MK
 Punasotka 17.9.3 p Out Systeemjärvi
 Telkkä 29.10.2 p Out Harmaasalo 27.10.5 p Out Harmaasalo
 Alli 19.11.1 p Toh Kirkkoniemi KV 29.10.1 p Out Harmaasalo
 Pilkkasiipi 9.10.4 m Rää Vuontemi MK 27.9.30 p Out Harmaasalo
 Mustelintu 13.11.18 SW Kon Iiksenmitty Kik,Kak 1 p Out Vuonos
 Tukkaoskelo 7.10.2 p Joe Hyyt.kan. MK 6.10.10 p Joe Hyyt.kan. JM
 Isokoskelo 13.11.688 p Out Systeemjärvi 9.10.1745 m Joe Hyyt.kan. JH
 Uivelo 27.10.19 p Joe Hyyt.kan. JM 9.10.19 p Joe Hyyt.kan. JH, JM
 Melanitta sp. 29.10.-19.11.4 p Out Harmaasalo
 Metsähenhi 5.10.2 m Ide Lemmivaara KL 4.10.18 m Ide Lemmivaara KL
 Sepelhanhi 9.10.40 m Ide Piilo KL
 Anser/branta 6.10.40 m Ide Lemmivaara KL 5.10.100 m Ide Mäntyvaara MR 3 m Out Systeemjärvi
 Lealuutsen 27.11.4 m Ide Mäntyvaara MR 24.11.6 SW Rää Varpasalo PL
 Hiihihaukka 15.10.1 m Out Matvovara 8.10.1 m Out Systeemjärvi
 Piekana 15.10.1 m Out Systeemjärvi 14.10.1 m Out Systeemjärvi
 Bateo sp. 18.10.1 m Out Matvovara 16.10.2 m Out Systeemjärvi
 Varpushaukka 27.11.1 p Joe Repola JH 13.11.1 p Joe Vehkalahti KV
 Kanahaukka 29.10.1 p Pyn Mallo JP 20.10.1 m Joe Hyyt.kan. JH
 Accipiter sp. 5.11.1 p Pyn Mansikka-aho JP
 Mehiläishaukka 11.9.2 m Out Systeemjärvi 10.9.1 m Out Systeemjärvi
 Buzard 23.9.1 m Out Systeemjärvi 18.9.1 m Out Systeemjärvi
 Ruostonhaukka 10.9.1 p Joe Hyyt.kan. JH 8.9.1 p Joe Hyyt.kan. MK
 Sinisohaukka 9.10.19-P; m Out Systeemjärvi 24.9.1 Ide Soidinsuo MR
 Kalasaški 24.9.1 p Out Systeemjärvi 23.9.1 S Kon Lemmonhanju PL
 Nuoliuhaukka 20.9.1 p Out Harmaasalo 15.9.1 m Joe Hyyt.kan. MK
 Tuuliuhaukka 7.10.1 p Out Systeemjärvi 2.10.1 p Rää Kt JP
 Amphuhaukka 26.10.1 p Out Harmaasalo 8.10.1 p Pyn Mallo JP
 Kurki 23.9.3 m Out Systeemjärvi 18.9.25 p Joe Repokallio JM 3 m Out Systeemjärvi 3 m Out Systeemjärvi
 Nokikana 1-3.11.1 p Out Systeemjärvi 30.10.2 p Out Systeemjärvi
 Merikarvika 14.9.1 p Out Vuonos
 Töyhtöhyppä 21.9.3 p Out Systeemjärvi 18.9.25 m Out Systeemjärvi
 Tylli 16.9.2 p Out Systeemjärvi 15.9.1 p Out Systeemjärvi 1 p Lie Sittälampi EL
 Pikkuylili 8.9.3 p Ide Kevätlahti JK 3.9.6 p Ide Kevätlahti JK
 Tundrakurmitsa 10.9.13 m Joe Hyyt.kan. JH 25.8.2 p Out Vuonos
 Kapustarinta 19.9.1 p Joe Hyyt.kan. MK 17.9.1 m Ide Kevätlahti EL

42 NW-N Pyn Elovaara RL

Turdus sp. 23.9. Yli 500 p Pyn Reijola JP, 23.9. 900 S.2 hissa ja 23.9.700 S.4 hissa Out Systeemjärvi ML,HR; 25.9.824 NW Pyn Elovaara 4 hissa RL,ML,JP; 1.10.850 m Out Systeemjärvi ML; 4.10.3450 NW-NW 6 hissa JP ja 8.10.1490 NW RL,JP Pyn Mallo; 8.10.1556 m 7 hissa Out Systeemjärvi AJ,ML,HR; 16.10.600 p + 500 m 4 hissa Out Systeemjärvi JA
 Rautainen 9.9.55 m 7,5 hissa ja 10.9.30 m 4 hissa ML Out Systeemjärvi
 Metsäkiirvinen 27.8.17 SW-SE 6 hissa Pyn Mallo RL, 1.9.15 p Joe Hyyt.kan. JM, 9.9.20 m 5,5 hissa Out Systeemjärvi
 Niittykiirvinen 24.9.54 m 4,5 hissa ja 25.9.42 m 7 hissa ML,HR, 1.10.27 m 2 hissa ML Out Systeemjärvi; 1.10.32 p + 25 m Joe Repokallio-Ilosaari JM, 6.10.50 p Joe Hyyt.kan. JM
 Lapinkirvinen 1.9.6 p Out Vuonos ML, 1.9.3 p Joe Hyyt.kan. JM ja 3.9.4 p sama paikka JM, 15.9.3 p Out Systeemjärvi JK
 Västäräkki 25.8.70 p Joe Repokallio JM, 29.8.70 p Out Systeemjärvi, HR, 31.8.50 p + 14 SW ja 3.9.55 p Joe Repokallio JM, 3.9.110 p Out Systeemjärvi ML, 4.9.70 p Out Vuonos AJ,ML
 Keltävästär. 8-8.39 m 2 h Pyn Mallo ja 20.8.32 m 1 h sama paikka JP, 1.9.23 SW Joe Karsikko JM
 Kottareinen 19.8.2000 p ja 29.8.2000 p Out Systeemjärvi ML,HR; 24.9.800 + 500 p Vär Uusikylä KV, 9.10.1100 p Joe Vehkalahti JM ja 18.10.1000 p Joe Penttilä KV
 Hemppo 17.8.80TP Out Jokipohja ML,HR, 22.9.50 p Joe Repokallio JM, 10.9.80, 16.9.190, 18.9.200, 24.9.250, 1.10.60 ja 3.10.240 p Pyn Reijola JP
 Vilherpeippo 15.10.61 m/4 parvea Out kp ML
 Peippo 3.9.160 p Joe Repokallio ja 18.9.200 p sama paikka JM, 24.9.100 p Vär Mirra ja 2.10.150 p Toh Kauwila JM
 Järripeippo 18.9.300 p ja 22.9.390 SE 1 hissa Joe Repokallio JM
 Pringilla sp. 9.9.650 m 7,5 hissa ja 11.9.300 m 5,5 hissa Out Systeemjärvi ML,HR; 19.9.390 m 2 hissa JP ja 1.10.250 m 2 hissa sama paikka JP, 1.10.1800 m 2 hissa Out Systeemjärvi ML
 Pohjansirkku 1.9.14 p Joe Asevelikyhä-Hyyt.kan. JM, 17.9.50 p Out Systeemjärvi AJ,ML
 Pajusirkku 27.8.27 SE-SW 1,5 hissa Pyn Mallo RL, 3.9.25 p Joe Hyyt.kan. JM
 Pullunen 17.10.30 p ja 23.10.25p Out Vuonos HR, 25.10.18 p Out Jokipohja HR
 Muuton päätyminen
 Laaji Viimeinen havainto 2. viimeinen havainto
 Kuikka 1.10.2 p Out Juojjärvi 28.9.2 p Lip Käsämä KV
 Gavla sp. 8.10.1 m Out Systeemjärvi 4.10.82 m Pyn Mallo JP
 Silkkuihku 30.10.2 p Out Systeemjärvi 26.10.2 p Joe Ukonlahti JM
 Härkälintu 1.10.1 p Rää Kivisalmi JP 17.9.1 p Out Systeemjärvi
 Mustakurkku-u. 23.8.1.9.1 p Out Vuonos 24-26.8.2 p Out Vuonos
 Heinäsorsa 27.11.19 p Out Systeemjärvi 20.11.6 p Out Vuonos
 Tavi 9.10.1 p Joe Hyyt.kan. JM 8.10.2 p Joe Hyyt.kan. JM
 Jouhisorsa 5.10.1 p Out Vuonos 3.9.6 p Kon Pitkäranta Kik

Talveanvuohi 16.10.1 p Joe Ukonlahti PL
 1 p Out Systeemjärvi
 1 p Lip Riihilampi IK
 Jänkäkurppa 4.10.1 p Joe Hyyt.kan. MK 1.10.1 p Joe Hyyt.kan. MK
 Lehtokurppa 13.10.1 p Out Kaleton 30.9.1 p Jua Ala-Ruokonen PL
 Isoknuvi 8.9.1 p Joe Hyyt.kan. MK 5.9.2 SW Joe Hyyt.kan. PL
 Pikkuovi 3.8.1 m Ide Kevätlahti EL 25.7.2 p Ide Reposuo MR
 Metsäviklo 15.8.1 p Out Jokipohja 3.8.1 p Out Vuonos
 Liiro 16.9.1 p Out Jokipohja 5.9.1 m Out Matvovara
 Rantasipi 6-9.9.1 p Out Vuonos 4.9.3 p Out Vuonos
 Punaalkaviklo 25.7.1 p Out Vuonos 20.6.1 p Lip Härkinlampi IK
 Valkoviklo 15.9.1 p Out Systeemjärvi 5.9.1 p Joe Hyyt.kan. PL
 Mustaviklo 28.8.1 p Out Systeemjärvi 20.8.1 p Kon Pitkäranta PL
 Pikkuhirri 18.9.1 p Joe Hyyt.kan. JH, 17.9.3 p Ide Kevätlahti JK
 Lapsiirri 14.9.5 p Ide Kevätlahti JK 3.9.1 p Out Jokipohja
 Suosiiri 14.9.2 p Out Vuonos 12.9.3 p Out Vuonos
 Kuovasiiri 10.9.3 p Out Vuonos 7.9.1 p Out Vuonos
 Isosiiri 28.8.1 p Out Vuonos
 Jänkäsiirriäinen 19.8.1 p Out Systeemjärvi 6.8.1 p Kon Pitkäranta Kik, JP
 Suokukko 23.9.1 p Ide Kevätlahti EL 21.9.2 m Out Systeemjärvi
 Vesipääsky 6.8.2 p Kon Pitkäranta Kik, 31.7.1 p Out Vuonos
 Selkälökki 12.10.2 p Out Juojjärvi 11.10.1 Ide Siikaasu EL
 Harmaalokki 19.11.2 p Toh Kirkkoniemi KV 13.11.2 p Joe Penttilä KV 1 m Out Harmaasalo
 Kalalokki 6.11.2 ad p Joe Hyyt.k. JM 30.10.1 juv p Joe Linnunl. PL
 Pikkalokki 13.8.5 p Kon Pitkäranta MK, 30.7.1 ad p Out Vuonos
 Nauralokki 15.11.1 p Joe Penttilä KV 11.9. ad-juv Joe Repokallio JM
 Kalatiira 8.9.2 p Joe Hyyt.kan. MK 3.9.3 p Joe Hyyt.k. MK,RL,JP 2 p Ide Kevätlahti AH
 Sterna sp. 10.9.10 m Pyn Mallo MK 8.9.1 p Joe Hyyt.kan. MK
 Urtakyyhky 4.9.1 m Pyn Mallo JP 20.8.1 m Out Systeemjärvi
 Sepälkyhyky 7.10.1 p Pyn Mallo JP 6.10.11 m Joe Repokallio JM
 Suopöllö 8.10.1 p Joe Hyyt.kan. JH, JM
 Käki 8.8.1 p Pyn Mallo JP
 Tervapääsky 14.9.4 p Joe Vehkalahti KV 10.9.1 p Pyn Mallo JP
 Käenpiika 8.9.1 p Joe Hyyt.kan. MK 3.9.1 p Ide Kotalehti MR
 Kiuru 16.10.4 p Joe Vehkalahti JM 8.10.1 p Joe Hyyt.kan. MK
 Kangaskiuru 24.9.1 SW Out Systeemjärvi
 Haarapääsky 27.9.1 p Pyn Niittytahti RL 22.9.1 p Pyn Reijola JP
 Häyätspääsky 22.9.2 m Joe Repokallio JM 11.9.10 m Out Systeemjärvi
 Törmäpääsky 14.9.5 p Joe Vehkalahti KV 10.9.1 m Out Systeemjärvi
 Kuhnkeittäjä 25.8.1 p Kon Heraniemi PL 21.8.1 p Pyn Niittytahti RL
 Mustavaris 9.10.1 m Out Systeemjärvi 7.10.1 m Joe Karsikko JM

15.10. 1 p Kon Kulho KIK
 16.10. 1 p Iie Mäntyvaara MR
 26.11. 30 p Joe Niiniwaara JM
 22.10. 1 p Out Matovaara
 13.11. 1 p Out Matovaara
 22.10. 1 p Pyh Mälo JP
 5.10. 1 p Joe Rantakylä MK
 18.9. 2 p Joe Repokallio JM
 16.9. 1 p Joe Höyt.kan. JH
 4.10. 2 p Out Sysmäjärvi
 1.10. 2 p Out Sysmäjärvi
 16.10. 1 p Joe Vehkalahti JM
 15.10. 1 p Out Kesätiie
 22.10. 1 p Out Matovaara
 19.10. 1 m Iie Siikaniemi MR
 9.9. 1 p Pyh Mälo JP
 Mustapäkärttu 16.10. 1° Iie Petroniemi AH
 Lehtokerttu 5.9. 1 p Pyh Mälo JP
 Pensaskerttu 20.9. 1 p Out Sysmäjärvi
 29.8. 2 p Iie Kevätlahti MR
 Herräkerttu 17.9. 1 p Iie Mäntyvaara MR
 16.9. 1 p Pyh Mälo JP
 Pajulinu 8.10. 1 p Out Kesätiie
 7.10. 1 p Out Matovaara
 Tiiltalti 8.10. 1 p Pyh Mälo JP, EL
 2.10. 1 p Out Sysmäjärvi
 Phylloscopus sp. 16.10. 1 p Joe Rantakylä EL
 1.10. 1 p Out Runtu
 Harmaasiippo 15.10. 1 p Joe Rantakylä EL
 26.8. 1 p Pyh Niitylahti JP
 Kirjosieppo 4.9. 1 p Pyh Mälo RL
 12.10. 1 m Out Matovaara
 Rautainen 20.10. 1 p Pyh Mälo JP
 Metsäkivinen 30.9. 1 m Iip KK IK
 25.9. 1 p Iip Riikilampi IK
 Niitykivinen 13.11. 1 p Out Kaesila
 23.10. 1 m Iie Soidinsuo MR
 Lapinkivinen 16.9. 1 m Pyh Mälo JP
 15.9. 5 p Out Vuonos
 20.10. 1 p Joe Höyt.kan. MK
 25.9. 1 m Joe Höyt.kan. MK
 Västäräkki 23.10. 1 p Out Vuonos
 Keltävästäräkki 26.9. 1 p Pyh Mälo JP
 Motacilla sp. 12.11. 1 p Out Sysmäjärvi
 Lapinharakka 16.10. 1 p Pyh Mälo EL, JP
 9.10. 2 p Out Alavi
 1 p Joe Koivuniemi
 1 p Joe Repokallio JM
 1 p Joe Kevätlahti EL
 1 p Iie Mäntyvaara JM
 26.11. 1 p Joe Penttilä
 18.11. 1 p Joe Penttilä
 30.10. 3ma-2p Out Sysmäj.+Jokij.
 Punavarpunen 4.9. 1 p Iie Tanskala JP
 18.8. 1 p Out Jokipohja
 Feippo 24.11. 1 p Joe Repokallio JM
 13.11. 2os p Pyh Niityl. JP
 Järripeippo 12.11. 1 p Out Kesätiie
 30.10. 2 m Iie Mäntyvaara MR
 Pohjansirku 6.10. 1 m Out Sysmäjärvi
 4.10. 1 m Out Sysmäjärvi
 Peltosirku 15.9. 1 m Out Sysmäjärvi
 11.9. 1 m Out Sysmäjärvi
 Pajusirku 16.10. 1 p Joe H.k. ja Vehkal. JM
 12.10. 1 p Pyh Mälo JP
 Lapinsirku 16.10. 1 m Out Sysmäjärvi
 16.10. 1 p Joe Vehkalahti JM
 Kultasirku 21.8. 2-3 p Iie Kevätlahti EL
 9.8. 1 juv Iie Kevätlahti AH
 Pullamun 6.11. 3 m Joe Höyt.kan. MK
 30.10. 15 p Out Vuonos

ARKTINEN MUUTTO SYKSYLLÄ 1977 POHJOIS-KARJALASSA

Arto Juvonen

Arktikan osalta syksy oli hyvin vaisu: Gavioita, "vesiäisiä" ja kahlaajia näkyi vähemmän kuin yhtenäkkään aikaisempaan syksynä vuoden 1974 jälkeen. Osansa siihen vaikutti varmaan pieni havainnoijamäärä, sillä vain 9 lintumiestä oli ilmoittanut havaintojaan (sulkeissa pääasiallinen havainnointikunta). Juhani Hyttinen (JOE), Arto Juvonen (OUT), Matti Kapanen (JOE), Lauri Karttunen (LIP), Jukka Kinnunen (OUT), Mauri Leivo (OUT), Juha Miettinen (JOE), Jouni Pursiainen (PYH) ja Hannu Räsänen (OUT). Valtaosa kahlaaja-havainnoista tuli Outokummusta, Gavia- ja vesilintuhavainnot pääasiassa Outokummusta ja Pyhäselästä.

GAVIAT

Muutto alkoi 1.8., 1p Out Sysmäjärvellä (jossa laji ei pesi). Muutto voimistui syyskuun alussa ja huippu oli 4.10., jolloin Pyh

Mulossa havaittiin 82/5m klo 8.15-10.15. Viimeinen havainto 8.10. 1m Out Sysmäjärvellä. Kaakkureita ei määritetty, kuikkia tunnistettiin 35 ja 106 jäi lajilleen tunnistamattomiksi.

ARKTISET VESILINNUT

Jo 30.7. nähtiin Pyh Mulossa ensimmäiset 50 muuttavaa vesiäistä. Elokuulta tuli kaksi havaitoa. Muutto piristyi hieman 5.9. alkaen, jolloin 17 allia havaittiin Pyh Mulossa. 10.9. nähtiin Outokummussa jolloin allia, 65 Melanittaa ja 49 tunnistamatonta vesilintua. Ensimmäiset mustalinnut ja pilkkasiivet (Out Harmaasalossa 30p) nähtiin 23.9. Vesiäismuuton huippu sattui 4.10., jolloin Pyh Mulossa klo 5.50-7.15 muutti 910 yks. Viimeinen allia näyttäytyi 29.10 Out Harmaasalossa ja mustalintu vastaavasti Out Vuonoksessa 13.11.. Vielä 19.11. oleskeli Out Harmaasalossa 4 Melanitta sp:tä. Yhteensä nähtiin 2056 vesilintua, joista 376 alleja, 8 mustalintuja, 41 pilkkasiipiä ja 78 Melanitta sp:tä.

ARKTISET KAHLAAJAT

Arktisen kahlaajamuuton aloitti punajalkaviklo, jota nähtiin ajalla 10.6.-23.6. 6 kertaa 1-5 yks. kerrallaan Outokummussa ja Liperissä. Heinäkuun alussa aloittivat muuttonsa pikkusirri 11.7., lapin- ja suosirri 6.7., kuovisirri 13.7. ja vesipääsky 6.7.. Viime mainittua lajia lukuunottamatta osui ensimmäinen huippu heinäkuun loppuun. Huippulukuja edustivat: pikkusirri 22.7. 6p, lapinsirri 14.23.7. 10-15p, suosirri 23.-28.7. 30-70p ja kuovisirri 22.-29.7. 2-12p, kaikki Out Sysmäjärvellä. Samoihin aikoihin alkoi myös tyllin (22.7.), jänkäsirriäisen (30.7.), tundrakurmitsan (2.8.) ja isosirrin muutto. Viimeksi mainitun lajin vanhat linnut muuttivat nopeasti 23.-28.7., jolloin nähtiin 3-8p Out Sysmäjärvellä. Elokuun aikana muuttivat kaikkien näiden lajien pääjoukot. Ainoastaan suo- ja isosirrin nuoret linnut puuttuivat lähes täysin. Parhaita lukuja lajeittain: tylli 24.8. 13p Out Vuonoksessa, pikkusirri 24.8. 24p myös Vuonoksessa, kuovisirri 20.8. 13p Out Sysmäjärvellä ja lapinsirri 14.8. 15p samoin Sysmäjärvellä.

Viimeiset havainnot jäivät melko aikaisiksi, sillä yhtään arktista kahlaajaa ei havaittu lokakuunpuolella. Em. lajien lisäksi havaittiin meriharakka Out Vuonoksessa. Punakuiri, pulmussirri ja kari-kukko jäivät näkemättä.

SYKSYN 1977 ISOT LINNUT

Arto Juvonen

Tietoja saatiin tällä kertaa vain kahdeksalta havainnoitsijalta, mikä on selvästi pienempi määrä kuin edellisenä vuonna. Havaintoja lähettivät seuraavat henkilöt (sulkeissa pääasiallinen retkeilykunta): Juhani Hyttinen (Joe), Arto Juvonen (Out), Matti Kapanen (Joe), Jukka Kinnunen (Out), Mauri Leivo (Out), Juha Miettinen (Joe), Jouni Pursiainen (Pyh) ja Hannu Räsänen (Out). Pääosa havainnoista tuli nyt Pyhäselästä ja Outokummusta.

HANHET

Muutto alkoi 9.9., jolloin Outokummun Sysmäjärvellä nähtiin jo 59 m neljässä parvessa. Ensimmäinen huippu osui 18.9., jolloin havaittiin yht. 506 muuttavaa hanhea. Varsinainen päämuutto tapahtui 4.10., jolloin Pyh Mulossa muutti aamulla yht. 5100 (huippu klo 6.40-8.30). Ilmeisesti vain muuttoaallon pohjoisreuna ylitti alueen, sillä Outokummussa nähtiin aamulla samaan aikaan ainoastaan 190. Lajilleen määritettyjä parvia ei ollut lainkaan, Anser-hanhia määritettiin n. 800 yks. Tämän jälkeen muutto lopautti täysin ja viimeiset hanhet nähtiin 6.10. Outokummussa.

JOUTSENET

Joutsenia nähtiin enemmän kuin aikaisempina syksyinä lukuunottamatta vuotta 1974. Muutto tapahtui 25.9.-29.10., huippuna 4-7.10. yht. ainakin 175 (175-185) yks. Paras muuttopäivä oli 4.10., jolloin Pyh. Mulossa huomattiin klo 6.00-9.10 yht. 65 muuttavaa. Suurimmassa parvessa, joka tavattiin 6.10. Sysmäjärvellä, oli ainakin 30 lintua.

KURJET

Vaikka suurparvet puuttuivat nousi kurkien määrä hieman suuremmaksi kuin edellisenä vuonna. Ensimmäinen havainto tehtiin Outokummussa 11.8. ja viimeinen myös Outokummussa 23.9. Väliin mahtui kaksi selvää huippua; 9-11.9. yht. 103 yks./16 parvea ja 18.9. 142/11. Ensimmäinen huippu havaittiin lähinnä Outokummussa ja toinen Pyhäselässä, jossa klo 7.00-10.30 yht. 114 muuttavaa riukukoipea.

Hanhien muutto 5 päivän jaksoissa

	-10.9.	11-15.9.	16-20.9.	21-25.9.	26-30.9.	1-6.10.	yht.
Metsähanhi			2	35	2	7	41
Anser sp.	48		40	15		795	898
Sepelhanhi			75				75
Hanhet	59	7	603	267	10	5609	6544

Joutsenten muutto 10 päivän jaksoissa

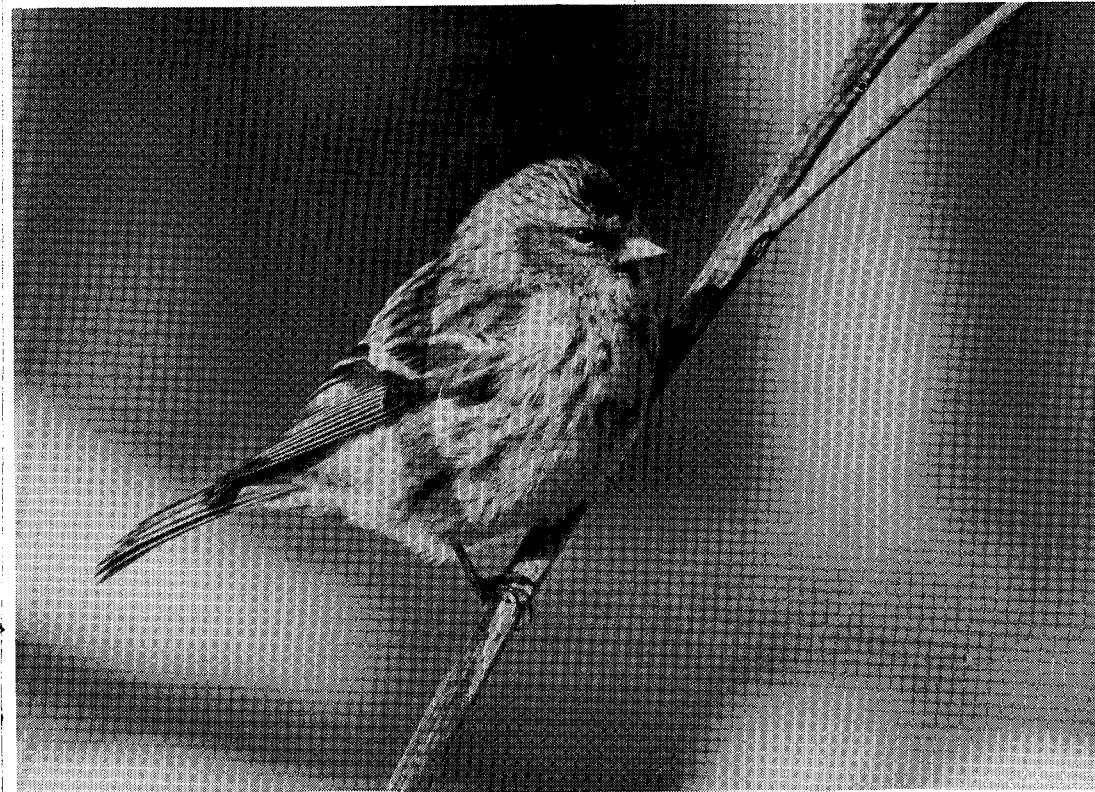
	25.9.-30.9.	1-10.10.	11-20.10.	21-31.10.	yhteensä
Cygnus	7/2	n.98/11	24/4	3/1	n.132/18
Cygnus sp.	-	131/13	-	-	131/13
Yht.	7/2	n.229/24	24/4	3/1	n.263/31

Kurjen muutto 10 päivän jaksoissa

11-20.8.	21-31.8.	1-10.9.	11-20.9.	21.9.-	yhteensä
38/5	39/7	66/12	186/18	3/1	332/43

SYKSYN 1977 VAELLUSLINNUT

Matti Kapanen

Urpiainen oli syksyn päävaeltajia (valok. O-P. Pietiläinen)

Vaelluslintujen seuranta näyttää alueellamme saavan yhä enemmän huomiota osakseen normaalin syysmuuton havainnoinnin ohella. Tämä on pelkästään myönteistä, sillä onhan vaeltajien tarkkailu maassamme keskittynyt lähes yksinomaan rannikkoseuduille, sielläkin paljolti

lintuasemille. Sisämaahavainnointi on todella harvoja poikkeuksia lukuunottamatta mitätöntä.

Edellissyksyn (ks. KAPANEN 1977) eräät "tyyppivaeltajat" olivat joko täysin kateissa (mm. hiiripöllö, pähkinänakkeli) tai hyvin vähissä (käpytikka). Sen sijaan tiaisia, etenkin pyrstötiaisia oli nytkin runsaasti liikkeellä, samoin urpiaisia. Pähkinähakilla oli selvä väli-vaellus (s. 38) ja syksyn ehkä mielenkiintoisin vieras oli harmaapäätikka, josta tuli poikkeuksellisen paljon tietoja. Harmaapäätikan esiintymisestä tullaan myöhemmin julkaisemaan tarkempi selvitys lehdessämme.

Lomakkeita palautettiin 12, joissa havaintoja n. 20 henkilöltä. Eniten tietoja tuli nytkin Joensuusta, Outokummusta, Pyhäselästä ja Lieksasta. Lomakkeen palauttivat: J. Hyttinen, A. Juvonen (J. Kinnunen, M. Leivo & H. Räsänen), M. Kapanen, L. Karttunen, Kari Koskela, E. Lappi ym., P. Liimatta, J. Miettinen, J. Pursiainen & R. Laitinen, V. Pusa, K. Varonen ja J. Voutilainen ym.

Hiiripöllö (Sur ulu) Ei havaintoja

Varpuspöllö (Gla pas) Esiintyminen jokseenkin edellissyksyn kaltaista. Yhteensä 10 yks., joista 4 lokakuussa, 2 marraskuussa ja 3 joulukuussa. Ensimmäinen huomattiin tosin jo varhemmin: 15-30.8. 1 Out Rikkarannassa. Talvivarastoja löytyi mm. Lip Kuoringasta.

Helmipöllö (Aeg fun) Hyvästä pesimävuodesta (KOSKELA 1978) huolimatta ei yhtään havaintoa.

Käpytikka (Den maj) Vaellus heikkoa. Elokuussa aivan vähäistä liikehdintää. Esim. Pyh Mulossa 3-14.8. kolmena päivänä yht. 4 NE-ENE. Koko syyskuun ajan havaittiin vaeltajia, mutta määrät jatkuvasti pieniä. Vähäisenä huipentumana 18.9. Joe Höytiäisen kanavalla yht. 6 NW (09.00-12.00) ja samassa paikassa 21.9.-1.10. neljänä päivänä yht. 5 NW. Out Sysmäjärvellä koko syksynä yht. parisenkymmentä, joista viimeiset lokakuun puolivälissä.

Pikkutikka (Den min) Vähemmän kuin vuosi sitten. Ajalta 8.8.-20.11. ilmoitettiin 10 yksilöä, joista 4 syyskuussa, samoin 4 lokakuussa. Useimmat tutuilta paikoilta Joe Höytiäisen kanavalta ja Pyh Mansikkahon ja Mulon seuduilta.

Pohjantikka (Pic tri) Ensimmäiset: 24.9. Out Sysmäjärvellä 1 S ja 25.9. Pyh Elovaarassa 2 S. Viimeiset: Joe Höyt. kanavalla 27.10. ja 30.10. 1 NW. Yhteensä 7 yksilöä, joista vaelluslennossa nähdystä 4 S ja 2 NW.

Palokärki (Dry mar) Ei mitään vaellukseen viittaavaa. 11.8.-16.10. toistakymmentä havaintoa ehkä n. 10 yksilöstä, jotka pääasiassa paikallisia.

Närhi (Gar gla) Esiintymisessä ei mitään tavallisuudesta poikkeavaa; muutamia havaintoja pääasiassa yksittäisistä vaeltelijoista, esim. 8.10. Out Sysmäjärvellä yht. 7 NW-SE ja 30.10. Out Rikkarannassa 5 NW. Talitiainen (Par maj) Vaellusliikehdintä selvästi huomaamattomampaa kuin "massatiainen". Syys-lokakuun vaihteessa tehdyt havainnot viittaavat kuitenkin ilmeisen voimakkaaseen vaellukseen. 24.9. laskettiin Out Harmaasalossa yht. 50 SW-NW (06.00-08.30). 1.10. havaittiin Joe Höyt. kanavalla 26 yks:n parvi matkalla NW ja Joe Ilosaarella 11 W. Vielä lokakuun lopulla useita pikkuparvia pääasiassa matkalla NW. Sinittiainen (Par cae) 17.9.-16.10. puolenkymmentä havaintoa vaeltavista linnuista, esim. 1.10. Joe Ilosaarella 3 W. Laji on viime vuosina ollut mm. Joensuun seudulla hyvin vähissä; esim. talviset ruoikoparvet ovat puuttuneet lähes tyystin.

Kuusitiainen (Par ate) Syyskuun alkupuolella selvää vaeltelua, joskaan ei yhtä voimakasta kuin edellisenä syksynä. Ensimmäiset Pyh Mulossa, jossa 1.9. 16 SW ja samassa paikassa 3.9. yht. 38 SW, 5.9. 19 SW ja 10.9. 26 SW. Muualta lähinnä yksittäishavaintoja.

Hömötiainen (Par mon) Elokuussa vielä hyvin vaisua. Syyskuun alkupuolella huomattiin pientä pirstymistä, joskin esiintyminen oli vähäisempää kuin edellisvuoden vastaavana aikana. Voimakkaimmillaan vaellus oli heti syyskuun puolivälin jälkeen. 18.9. laskettiin Höytiäisen kanavalla yht. 106 yks. 12:ssa parvessa (08.15-12.30). Valtaosa parvista eteni jälleen tuttua linjaa rantapensaikkaa pitkin NW, mutta osa parvista "jänisti" jälleen kanavan ylityksessä ja palasi takaisin. Loppukuusta liikehdintä hiljeni, joskin pientä "vipinä" vielä todettiin. Esim. 24.9. Höytiäisen kanavalla 23/4, Out Harmaasalossa yht. 36 parissa tunnissa, Pyh Mulossa 18/9 ja 25.9. Höytiäisen kanavalla 19/3 ja Out Sysmäjärvellä yht. 38. Vaeltavia pikkuparvia riitti vielä lokakuun alkupuolellekin: Höyt. kanavalla 1.10. 5+3 NW, 4.10. Pyh Mulossa 8+2 SW ja 9.10. Rää Vuoniemessä 5+5 NW.

Pyrstötiainen (Aeg cau) Elokuussa laji oli vielä varsin huomaamaton; suurin parvi Out Rikkarannassa 11.8. nähty 12 yks. Syyskuussa havainnot odotetusti lisääntyivät ja varsinkin loppukuulla saatiin jo viiheittä tulevasta suurvaelluksesta. 25.9. tuli tietoja jo melkoisesti eripuolilta maakuntaa: Out Sysmäjärvellä yht. 13, Lie Pielisen Mustasaarella 25 E, joista 15 erkani NW, Pyh Elovaarassa 29/3 ja Rää Vuoniemessä 19 NW. Päivän summa oli 105/12. 30.9. nähtiin Lip Vaiviossa 35:n parvi matkalla W.

Koko lokakuun ensimmäisen puoliskon pyrstötiaisia näkyi melkoisesti jokseenkin päivittäin. Vasta kuun loppupuolella tapahtui varsinkin yksilömäärissä selvä putoaminen. 1.10. havaittiin yht. 115 yks., joista 66/5 Höyt. kanavalla. Suurimmassa parvessa oli 32 lintua. 3.

10. huomattiin Pyh Mulossa syksyn suurin yhtenäinen parvi, 47 yksilöä jorkealla E. Koko päivän summa oli tuolloin 78. Muita hyviä vaelluspäiviä olivat 4.10. yht. 80, 7.10. 69, joista Pyh Mulossa 60/4, 8.10. 94, joista Mulossa 31/2 ja Höyt. kanavalla 31/3 ja 9.10. 77, joista Höyt. kanavalla 32 NW. 10.10. huomattiin Joe Hukanhaudalla 28 NW. 15.10. tuli päiväsummaksi 81 ja näistä Out Harmaasalossa 33 ja Lie Palkissa 20. 16.10. oli syksyn viimeisiä hyviä päiviä, yht. 87, joista 30 NW Joe Kukkosensaareissa ja yht. 22 NW Höyt. kanavalla. Kuun loppupuolella nähtiin pikkuparvia lähes päivittäin, mutta yhteismäärät pysyttelivät parissakymmenessä. Marraskuussa tehtiin enää pari vaellushavaintoa, samoin joulukuussa enää pari pikkuparvea. Allaolevasta taulukosta ilmenee havaintojen voimakas keskittyminen lokakuulle, jolloin tehtiin peräti 70 % koko syksyn havainnoista. Varsin paljon lintuja näkyi jo syyskuussa, mutta marraskuussa havaintoja tuli enää hyvin niukasti esim. syksyyn 1976 verrattuna (KAPANEN 1977).

elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	yhteensä
24/4	315/34	910/89	45/3	19/2	1313/132

Taulukko 1. Pyrstötiäisen yksilömäärät/parvien lukumäärä kuukausittain syksyllä 1977 P-Karjalassa.

Puukiipijä (Cer fam) Pitkin syksyä paikallisia, mutta vaeltajien toteaminen huomattavasti vaikeampaa. Tällaisiksi on tulkittu mm. seuraavat: Out Sysmäjärvellä 28.8. 1 SW ja 23.9. 1 S. Out Matovaarassa 1.10. yht. 3 S ja Pyh Mulossa 4.10. 1 NE.

Hippiäinen (Reg reg) Edellisen lajin tavoin vaelluksen huomaaminen "sisämaaloissa" varsin vaikeaa. Lajia pidettiin kuitenkin silmällä erityisesti Out Sysmäjärvellä, jossa elokuun lopulta syyskuun loppuun havaittiin n. 100-150, joista 20.8. ja 9.9. n. 10 S ja 10.9. n. 20 S.

Tilhi (Bom gar) Ensimmäiset jo kesäkaudella: 23.7. Out Matovaarassa ja 24.7. Kii Paavonlammella molemmissa 9 SW. Elokuun ainoaksi havainnoksi jäi Matovaarassa nähdyt 6 yks. Syyskuussakin esiintyminen oli edelleen niukkaa, mutta lokakuun ensimmäisen viikon jälkeen alkoi selvä liikehdintä. 7.10. laskettiin Out keskustassa n. 300 ja koko lokakuun nähtiin alueella usein 150-300 yks:n laumoja ja vielä marraskuun alussa mm. 6.11. n. 350. Sen jälkeen linnut hävisivät varsin tarkoin. Joensuun seudulla tilanne oli hieman erilainen, sillä suurimmat parvet tulivat vasta marraskuun alussa. Varmimmin tilhiä tapasi Niinivaaran-Hukanhaudan seuduilta. 7.11. lintuja arvioitiin olevan n. 600. Kuun loppupuolella ja joulukuussakin alueella kierteli töyhtöpäitä 200-300 yksilöä, jotka ajoittain näyttäytyivät keskikau-

pungillakin. Myös Lieksan seudun suurimmat määrät todettiin marraskuussa, esim. 13.11. keskustassa yht. 450.

Urpiainen (Car flam) Kesällä vähäistä esiintymistä eripuolilla maakuntaa. Vasta syyskuussa alkoi näkyä jo parvia ja samalla selvää muuttoa. Esim. 18.9. todettiin Joe Rantakylässä n. 70 p ja 21.9. Pyh Mulossa yht. n. 90 SW-NE. Lokakuun alussa muutto voimistui huomattavasti ja tämä todettiin varsin samanaikaisesti eri puolilla maakuntaa: 4.10. Out Sysmäjärvellä yht. 350 m, 5.10. Joe Rantakylässä yht. 300/12 SE, 6.10. Joe Repokalliolla yht. 760/36 SE-E ja samana päivänä Höyt. kanavalla yht. 1855/29 ESE. Parin päivän kuluttua saavutettiinkin jo syksyn huippulukemat: 8.10. Sysmäjärvellä yht. 1180 m, Höyt. kanavalla aamupäivällä (08.00-11.30) yht. 2500/69 SE-ESE ja Pyh Mulossa n. 800 poikkeuksellisesti NE-ENE. 9.10. muutto jatkui ilmeisesti vieläkin kiivaamana, mutta muuttosuunnassa oli tapahtunut täysin käsitämätön käännös päinvastaiseen suuntaan: Höyt. kanavalla (09.00-12.45) yht. 5500/112 WNW(!) ja Rää Vuoniemessä (11.00-12.30) yht. 200/8 myös NW. Päämuuttovaiheen jälkeenkin urpiaisia riitti runsaasti. Lokakuun lopulla huomattiin paikoin runsaasti kierteleviä ja vielä muuttavia-kin parvia, kuten esim. Pyh Mulon ja Mansikka-ahon seuduilla 22.10. 400 ja 23.10. yht. 800 kiertelijää. Marras-joulukuussa kymmenpäiset parvet olivat vielä varsin tavallisia.

Vihervarpunen (Car spi) Paljon vähälukuisempi kuin urpiainen. Kuitenkin jo loppukesällä ja alkusyksyllä selvää parveilua, esim. 17.7. Joe Mehtimäellä n. 80 p ja 22.8. Toh Kemiessä n. 75 p. Vilkkainta liikehdintä oli syyskuussa, jolloin mm. 9.9. Out Sysmäjärvellä laskettiin yht. 250 SE-SW ja 24.9. Out Harmaasalossa yht. n. 400. 4.9. kierteli Joe Asevelikylässä n. 100 yks:n parvi. Lokakuussa linnut olivat jo lähes täysin kadonneet, vain yksinäisiä lintuja ja pikkuparvia huomattiin.

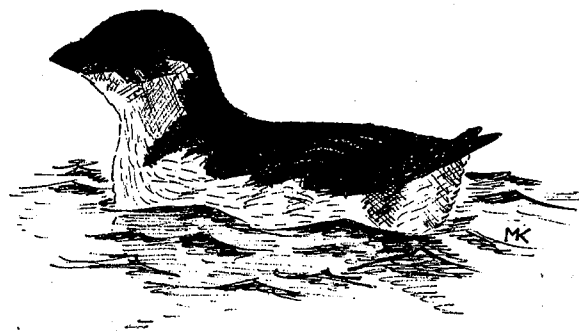
Käpylinnut (Loxia) Kesäkuussa huomattiin jo melkoisesti kierteleviä parvia etenkin maakunnan eteläosissa. Suurimmissa parvissa oli toistakymmentä lintua, esim. 11.6. Ilo Kivilahdessa 12, 20.6. Kii Heinävaarassa 17 ja Keskijärvellä 16. Kesäkuun n. 70 yksilöstä n. 45 oli pikkukäpylintuja, loput lajilleen määrittämättömiä. Heinäkuussa tilanne jatkui jokseenkin samanlaisena. 9.7. nähtiin Tuu Eimisjärvellä 14/3 ja 20.7. Joe Mutalassa 17 pikkukäpylintua. Kuukauden yhteissumma oli n. 80, joista pieniä 38, isoja 2 ja loput määrittämättömiä. Vaikka elokuun yhteissummaksi tulikin 88 olivat parvet jo selvästi pienempiä kuin kesä-heinäkuussa; suurimmissa nähyissä 10 yks. Linnuista määritettiin lajilleen vain yksi pikkukäpylintu. Syyskuun alussa havainnot koskivat edelleen vain pikkuparvia, mutta kuun loppupuolella tapahtui pientä piristymistä. 24.9. laskettiin Out Sys-

mäjärvellä yht. 42 ja 25.9. Pyh Elovaarassa yht. 18 muuttajaa. Vielä lokakuussa ristinokkia liikkui jossain määrin: 8.10. Out Sysmäjärvellä yht. 44 m, joista 20 pientä ja yksi iso.

KIRJALLISUUS

KAPANEN, M. 1977: Syksyn 1976 vaelluslinnut. - Siipirikko 4: 20-26.
KOSKELA, K. 1978: Pöllöt 1977 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 5:2-13.

RARITEETIT 1977 POHJOIS-KARJALASSA

Matti Kapanen

Rariteettikomiteoiden tehtävistä ja eri toimintamuodoista on jo aikaisemmin ollut melko paljon kirjoituksia esim. Lintumiehessä (2/75, 1/76, 4/76, 2/77 ja 2/78) ja Siipirikossa (2/75, 1/76 ja 2/77). Alueelliselle rariteettikomitealle lähetettiin kaikkiaan 140 alueellista harvinaisuusilmoitusta. Lisäksi lähetettiin 7 valtakunnallista harvinaisuushavaintoa SLY:n Rariteettikomitealle (RK) tarkastettaviksi. Alueellisiin havaintoihin sisältyi tällä kertaa melkoinen joukko havaintoja pähkinähakista ja harmaapäätikasta, sillä näillä oli selvä vaellus. Koska havaintoja tuli runsaasti myös maallikoilta, jouduttiin havaintojen tarkistamisesta paljolti luopumaan. Kun hakki- ja tikkalomakkeet sivuutettiin "suoraan hyväksytyinä" erillisiä yhteenvetoja varten jäi tarkastettavien lomakkeiden määräksi 114. Näistä lähinnä puutteellisen kuvauksen vuoksi jouduttiin hylkäämään 9 havaintoa, vastaavasti RK hylkäsi yhden havainnon. Maakunnalle uusia lajeja tuli peräti neljä: kanadanhanhi, pikkutiira, jääkyyhky ja vuorivästäräkki.

Pikku-uikku (Podiceps ruficollis) 4.12. saatiin kiinni Juu Vihtasuolla ilmeisesti vioittunut lintu, joka samana iltana menehtyi. Tallennettiin Joensuun korkeakoulun kokoelmiin (H&R. Päivinen).

Merimetso (Phalacrocorax carbo) Vain kaksi havaintoa: 11.6. 1 p Iie Pielisen Iiklemonsaareissa (EL) ja 18.9. 1 juv. S Joe Höytiäisen kanavalla (JH, MK, IL). Lisäksi Phalacrocorax sp. 1 p Enon Uramonjärvellä (PL).

Harmaashaikara (Ardea cinerea) Havainnot yhtä lukuunottamatta syksyltä: 2.6. Joe Rantakylässä 3 m (JSi). 31.7. Out Vuonoksessa 2 juv. p (AJ, ML), 6.8. Kon Pitkärannassa 1 juv. p (KiK, JP), ehkä sama 12.8. lähellä Kon Paiholassa (EL) ja 9.9. Pyh Mulossa 1 N (JP).

Kaulushaikara (Botaurus stellaris) Kolme koirasta kuultiin: 30.4. lähtien Out Sätöslahdella (AJ ym.), 27.5. Lip Viinijärvellä (TE) ja kesäkuussa Lip Heposelällä (Seppo Putkinen/IK).

Allihaahka (Polysticta stelleri) 30.1. saatiin heikkokuntoinen naaraspuukuinen lintu kiinni Enon Palovaarassa (R. Komu). Toinen havainto P-Karjalasta.

Allihaahkan vierailuja voidaan odottaa uudelleenkin etenkin loppusyksyllä ja keväällä "arktika-aikaan" (valok. M. Kapanen)

Tundrehanhi (Anser albifrons) 10.5. Lip Puromäessä 1 juv (= 2. kv) p (IK, PL, VT), samana päivänä Iie Lamminkylässä 16p (EL ym) Kon Pitkärannassa 27.5. 3p (PL) ja 29.5. 4 (3ad ja 1 2.kv)p (MK, PL).

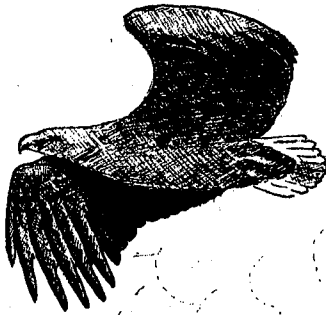
Kanadanhanhi (Branta canadensis) Kon Pitkärannassa kahdesti ehkä sama: 27.4. 1p (PL) ja 18.5. 1w (KaK, KiK).

Pikkujoutsen (Cygnus bewickii) 21.4. Out Sysmäjärvellä lp (AJ, ML).

Maakotka (Aquila chrysaetos) Keväisin yllättävän harvinainen, kaikki havainnot syyskaudelta: 20.8. lad Out Sysmäjärvellä S (ML,HR), 25.8. ljuv E Ilo Mekrijärvellä (KV), 3.10. ljuv S Pyh Mulossa (RI), 4.10. ljuv Pyh Mansikka-ahossa (JP), 8.10. Pyh Mulossa 1 subad SE (RL,JP) ja 21.11. ljuv S Toh Nikuvaa-rassa (TE).

Haerahaukka (Milvus migrans) 5.7. Kit Kantosyrjässä 1 (JE).

Merikotka (Falco tinnunculus) Keväin syksyin säännöllinen muuttovieras, josta täällä kertaa peräti kahdeksan havaintoa: 11.4. Pyh Mulossa 1 ilm. subad W (JP ym) ja 21.4. Pyh Mansikka-ahossa ljuv (MA,JP,KV). Loput syksyltä: 19.8. Kon Pitkärannassa ljuv p (KIK), 18.9. ljuv SSW Out Sysmäjärvellä (AJ,ML), 3.10. Pyh Mulossa ljuv S (RL) ja 8:10.1 ad SE (JP), 15.10. 1 ad SW Ilo Piitsonsärkällä (MK ym) ja 23.10. 1 ad SW Joe Höyt. kanavalla (MK).

Muuttohaukka (Falco peregrinus) 5.9. 1 ad Out Patovaarassa (ML).

Iso Falco (Falco peregr./rustic.) 4.10. 1 Pyh Mulossa (JP).

Punajalkihaukka (F. vespertinus)* 15.6. 1♂ Kon Pitkärannassa (JA,VK).

Luhtakana (Rallus aquaticus) Koiraita seuraavasti: 15.5. lähtien Out Laikanlahdella (AJ ym), 22.5. 1 Vär Uudenkylänlammella (TE) ja 27.5. Pyh Sintsinlammella 1 (JP).

Liejukana (Gallinula chloropus) 5.5. Enön Uimaharjussa 1 p (RE ym) ja 27.5. 1♂ Pyh Sintsinlammella (JP).

Mustavrstökuiiri (Limosa limosa) Kaikki keväältä. 28.4. Kon Pitkärannassa 1 p (KaK,KIK,KV), 30.4. Joe Kulhossa 1, 14.5. Pitkärannassa 1 N (VT) ja 21.5. Joe Höytiäisen kanavalla lp (JH,PL,JM).

Lampiviklo (Tringa stagnatilis)* 24-28.5. Out Sysmäjärvellä 2, joista toinen ajoittain soidintava ♂, toinen mahdollisesti ♀ (AJ,ML ym).

Rentakurvi (Xenus cinereus)* Out Vuonoksessa 15-16.5. 1 ja 4.6. 1 (AJ ym).

Kuovisirri (Calidris ferruginea) 27.5. Out Sysmäjärvellä lp (AJ).

Pulmussirri (Crocethia alba) 30.5. Lip Puromäessä lp (VT).

Merikihu (Stercorarius parasiticus) 14.5. Joe Höyt. kanavalla 3 vaaleaa N-NW (JH,PL ym) ja 21.5. Joe Linnunlahdella 4 vaaleaa N (MK,PL).

Kihu sp. (Sterc. sp.) Joe Linnunlahdella 17.5. 3 vaaleaa N (JP) ja 21.5. 1 N (MK,PL).

Mustatiira (Chlidonias niger) 5.6. Out Vuonoksessa 1 p (AJ ym).

Räyskä (Hydroprogne caspia) Joe Höyt. kanavalla 13.6. 1 (KKO, RLu) ja 2.7. 1 (MK,VR)

Lapintiira (Sterna paradisaea) Runsaasti havaintoja. Out Sysmäjärvellä 28.5.-10.6. kuutena päivänä 3-10 (AJ,ML), Out Vuonoksessa 21.5. 1 ja 3.6. yht. 7m (ML). 9.6. Out Juojärvellä 1N (ML). Kon Pitkärannassa 28.5. 2p (KaK).

Pikkutiira (Sterna albifrons) Maakunnalle uutena, mutta odotettuna vieraana 2.7. 1 lähes koko päivän (IL,JM,JP).

Jääkyyhky (Plotus alle)* Vuoden yllättävimpiä vierailijoita. 14.11. löytyi kalaverkosta hukunut yksilö Lip Liperinsalon Telmonsälältä. Tallennettiin Joe korkeakoulun kokoelmiin (IK).

Turkinkyyhky (Streptopelia decaocto) 14.5. Toh Vepsässä 1 (TE) ja 18.5. Joe Koppolassa 1 (JP). Turturikyyhkyn (S:turtur) puuttuminen oli yllättävää.

Valkoselkätikka (Dendrocopos leucotos) 24-28.2. 1♂ Kon Onttolassa (RJ ym), 15.4. Pyh Mulossa 1♀ (JP), 23.4. 1♂ soiti -mella Joe Koivuniemessä (MK), ehkä sama ♂ myöhemmin päivällä Kukkosensaaren kannaksella (OP). 26.12. 1♀ Joe Asevelikylässä (JM).

Lapintiaainen (Parus cinctus) Runsaasti havaintoja. 11.1.-22.2. lp Kon Jaamankankaalla (JM), Out Sysmäjärvellä 5-6.2. ain. 4 ja 3.5. 1 (AJ). Syksy: 24.9. Joe Höyt. kanavalla 2 (MK,IL), Out Sysmäjärvellä 25.9. 3 (ML,HR), Out Vuonoksessa 8.10. ain. 1 (JK) ja 4.12. 2 (ML), Pyh Mulossa 8.10. 1, 9.10. 4 ja 20.10. 1 (JP,RL). 9.10. 1 Rää Vuoniemessä (MK).

Sepelrastas (Turdus torquatus) 25.4. lp ♂ Out Sysmäjärvellä (ML), 27.4. lp Out Rikkarannassa (HH) ja 30.4. 1♂ Pyh Elovaa-rassa levähti hetken ja lähti N (MA,JP).

Rytikerttunen (Acrocephalus scirpaceus) 12.6. 1♂ Kit Mulju-lassa (MK,KKO,RLu).

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) Vain yksi havainto vanhalta paikalta: Kon Kolvanen uuro 13.6. 1♂ (KKO,RLu).

Lapinuunilintu (P. borealis) 13.6. 1♂ Pyh Mulossa (JP) ja 19.6.-7.7. 1♂, joka rengastettiin Ilo Kallioniemessä (JSo).

Pikkusieppo (Ficedula parva) 14.5. Rää Vuorilahdessa 1♂ (JP), 22.5. Lip Tutjunniemessä 1♂ (MA ym), 5-17.7. 1♂, 6.7. mahdollisesti myös ♀ Ilo Kallioniemessä (JSo) ja 11.9. 1 ♀-puk. p Toh Kaurilassa (KV).

Vuorivästäräkki (Motacilla cinerea)* 24.5. Out Sysmäjärvellä komea ♂ p (AJ,ML ym).

Nokkavarpuunen (Coccothraustes coccothraustes) 23.10. Pyh Mulossa 8 yks:n parvi p (JP ym).

Tundraurpiainen (Acanthis hornemanni) 6.11. lp urpiaisen seurassa Joe Höyt.kanavalla (MK).

Kirjosiiplikäpylintu (Loxia leucoptera) 4.3. Out Matovaarassa ♂(ML). Syksyllä pientä vaellusta: 12.8. Pyh Niittylässä lp(RL) ja Pyh Mulossa 10 (JP), 15.8. Pyh Niittylässä 1(JP), 22.8. Joe Höyt.kanavalla 3(1♂2♀-puk)(MK) ja 8.10. Out Sysmäjärvellä 1♂(JK).

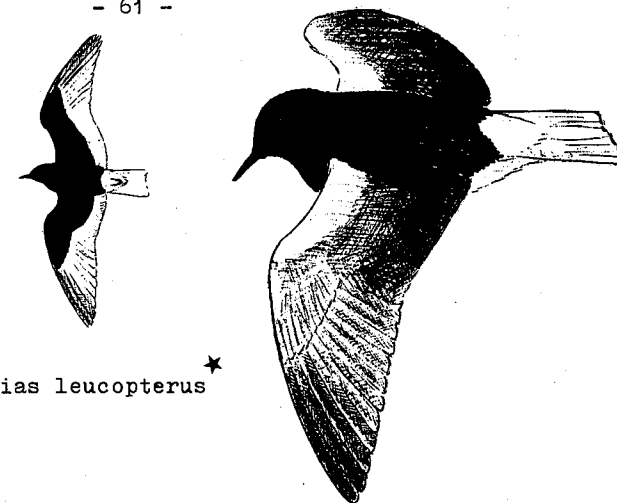

Kirjosiiplikäpylinnalla todettiin vähäistä vaeltelua (valok. P. Liimatta)

Pikkusirkku (Emberiza pusilla)*16.9. Out Jokipohjassa lp(AJ).

Havainnoitsijat: Juha Aaltonen (JA), Markku Alanen (MA), Reijo Erola (RE), Jarmo Eronen (JE), Tuomo Eronen (TE), Heikki Huttunen (HH), Juhani Hyttinen (JH), Risto Juvaste (RJ), Arto Juvonen(AJ), Matti Kapanen(MK), Lauri Karttunen(LK), Jukka Kinnunen (JK), Kimmo Koponen(KK), Kari Koskela(KaK), Kimmo Koskela(KiK), Vesa Koskela(VK), Risto Laitinen(RL), Esko Lappi(EL), Mauri Leivo(ML), Ilkka Lemmetäinen(TL), Paavo Liimatta(PL), Rauli Lumio(RL), Juha Miettinen(JM), Jouni Pursiainen(JP), Olli Puustinen (OP), Visa Rauste(VR), Hannu Räsänen(HR), Jouko Siperi(JSi), Jorma Sorjonen(JS), Veijo Turunen(VT) ja Kari Varonen(KV).

SATUN- NAISVIERAANA

VALKOSIIPITIIRA *Chlidonias leucopterus*
OUTOKUMMUSSA

Arto Juvonen

9.6.1976 lähdin pikäkäynnille Vuonoksen altaalle. Tulin paikalle klo 16.00, kiersin lietealtaan päähän ja lähdin kotiin päin, kun huomasin S-altaalla erään haon päällä istuvan linnun, jonka kiikarit silmille nostettuani määritin helposti valkosiiptiiraksi. Tässä vaiheessa huomasin, että minulta puuttuivat muistiinpanovälineet ja niinpä lähdinkin kymmenen minuutin tarkkailun jälkeen hakemaan niitä. Kotona soitin Jukka Kinnuselle, Mauri Leivolle ja Paavo Liimatalle havainnosta ja kiirehdin takaisin altaalle, jonne muutkin myöhemmin saapuivat.

Palatessani altaalle tiira istuskeli eräällä suomättäällä, jolta se kuitenkin pian nousi hyönteispyyntiin pikkulokkien joukkoon. Sen jälkeen lintu oli lennossa koko ajan 18.45 asti, jonka jälkeen paikalta poistuttiin. Sää oli kolea, tuuli 4-5 bof. NE ja taivasta kattoi 20%:n pilvisuus.

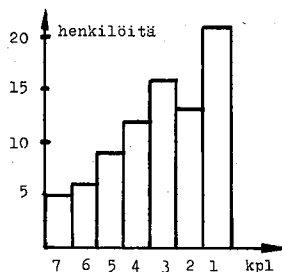
Myötävalossa linnusta saatiin tarkka kuvaus. Se oli vertailukohtena olleita pikkulokkeja selvästi pienempi, noin mustatiiran luokkaa (vieraili samalla paikalla 1.6.1976), jota se vastasi myös muodoltaan. Väritys oli kuitenkin selvästi mustatiirasta eroava. Pää, selkä ja rinta olivat aivan mustat. Yläperä, alaperä ja matalalovinen pyrstö kirkkaanvalkoiset. Siivet olivat päältä valkeanharmaat, kyynärsulat muuta siipeä tummemmat, pienet peitinhöyhenet valkoiset. Väri vaaleni tasaisesti kyynärsulista pieniin peitinhöyheniin päin. Siiven alapeitinhöyhenet olivat mustat ja kyynär- sekä käsisulat alta kirkkaanvalkoiset, väriraja jyrkkä. Nokka oli mustanpunainen, lyhyet koivet kirkkaanpunaiset. Linnun istuessa kiintyi huomio heti helposti erottuviin vaaleisiin siipiin, jotka olivat siiven taakse valkeat. Lentotapa kuten myös muu käyttäytyminen oli mustatiiramainen. Ääntä ei kuultu.

KEVÄÄN LINTUHARRASTUSKURSSI

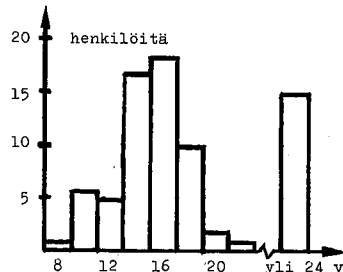
Risto Juvaste

Yhdistyksemme järjesti ilmaisen 20 -tuntisen lintuharrastuskurssin viime keväänä. Kurssista ilmoitettiin koulujen ilmoitustauluilla ja parissa maakunnan sanomalehdessä. Kouluttajina toimi korvauksetta allekirjoittaneen lisäksi yhdistyksemme parhaita ornitologeja: Reijo Erola, Matti Kapanen, Paavo Liimatta, Jouni Pursiainen ja Kari Varonen. Luennot pidettiin Keskustan Lukiolla ja Korkeakoululla. Kurssin runkona olivat ne lähes 300 diaa, jotka olivat ystävällisesti korvauksetta luovuttaneet kouluttajien käyttöön Juhani Hyttinen, Kari Koskela, Matti Kapanen, Juha Paakkola ja Kari Varonen. Ilman dioja kurssin pito olisi tuskin onnistunut. Myös Korkeakoulun kokoelmien hyväksikäyttö ja Joensuun nuorisolautakunnan pieni taloudellinen tuki edesauttoivat kurssin järjestämistä. Kurssia voidaan pitää onnistuneena. Sitä osoittaa mm. oheiset tilastot osanottajista. Yhteenvedona voidaan todeta, että kurssilla kävi 82 eri henkilöä, keskimäärin 37 osallistujaa kertaa kohden, keski-ikä oli 18 vuotta. Kurssin päätarkoituksena oli lintuharrastusvirikkeen antaminen nuorille, missä onnistuttiinkin, sillä useat kurssilaiset liittyivät yhdistyksemme jäseniksi. Myös osa vanhoista jäsenistä (n. 10 % kurssilaisista) käytti hyväkseen tilaisuutta lisätä määritystaitoa. Kurssin alussa ja lopussa pidetyt testit osoittivat kurssilaisten lintutuntemuksen lisääntyneen merkittävästi. Tästä edes vastaavia kursseja tullaan pitämään maakunnan kansalaisopistoissa, jolloin taloudellinen vastuu siirtyy yhdistyksemme harteilta. Jo tänä talvena järjestetään vastaava kurssi Joensuun Vapaaopistossa 9.10. alkaen ja lyhyempi 12 tunnin kurssi Kiteen Kansalaisopistossa helmikuun alusta alkaen. Näillä kursseilla paneudutaan enemmän yleiseen lintujentuntemukseen kuin lintuharrastukseen.

Tervetuloa kursseille.

Kurssilaisten osallistumiskerrat. Ka 3,2 kertaa.

Kurssilaisten ikäjakauma. Keski-ikä 18 vuotta.

TALVEN OHJELMAA

Kokoukset

(ke 11.10. klo 18.00 Joensuun kaupunginkirjasto, tutustutaan lintukirjallisuuteen, -äänitteisiin ja -lehtiin)

Su 12.11. klo 12.00 (-17) syystempaus Korkeakoulun uudella Biologian laitoksella (Uimahallin takana), teemana petolinnut.

Alustavaa ohjelmaa:

- petolintujen tutkimus Suomessa, katsaus mm. kotka-, kalasääski-, muuttohaukka- ja tuulihaukkaprojekteihin
- petolintujen tutkimus Pohjois-Karjalassa, mm. pesintätiedot, Atlastiedot ja rengaslöydöt
- petolintututkimus Hämeessä, mm. rengastus- ja mittaus-tuloksia erityisesti pöllöistä, luennoitsijana Pertti Nikkanen Valkeakoskelta
- petolintujen ravinnosta, petolinnut ja riista
- petolintujen määritysharjoitus diakuvien avulla
- ensimmäinen virallinen harrastajatutkintotilaisuus Kannattaa ehdottomasti osallistua.

Ke 13.12. klo 18.00 Korkeakoulu, Biologian laitos Valokuvausteemailta

Alustavaa ohjelmaa:

- valokuvauskilpailun kuvat, arvostelu ja palkintojenjako
- väline- ja materiaaliesittely ja neuvontaa aloitteleville kuvaajille
- Joensuun Kamerakerho esittäytyy

Ke 24.01. Vuosikokous, vuoden 1979 toimintasuunnitelma, höysteenä dioja

Su 11.03. Kevättempaus, teemana pönttölinnut

Muuta ohjelmaa lienee ainakin sunnuntaina 26.11. luonnonkuvailta Joensuussa ja Lieksassa, josta ilmoitetaan 12.11. ja sanomalehdissä.

Toimintaryhmät kokoontuvat vetäjiensä kutsumina eikä niistä yleensä erikseen tiedoteta muuten kuin kokouksien yms. yhteydessä. Jos olet kiinnostunut ryhmien toiminnasta, ota yhteyttä vetäjiin:

- Tarkkailu ja määritys, Juha Miettinen p. 32110
- Rengastus ja pöntötys, Jouni Pursiainen p. 87175
- Atlas, retkeily ja luonnonsuojelu, Reijo Erola p. 77232
- Lehti ja kuvaus, Kari Varonen p. 32076
- Juniortoiminta, Risto Juvaste p. 80293

Ryhmät kokoontuvat yleensä keskiviikkoisin Joensuun kaupungin kerhohuoneessa Sepänkatu 42 b. Seuraavat kokoukset ovat

18.10. klo 18 Junioriryhmä

25.10. klo 18 Tarkkailu- ja määritys sekä kuvausryhmä

01.11. klo 18 Rengastus- ja pöntötysryhmä, aiheena petolinnut, alustusta 12.11. varten. Myös muut petolinnuista kiinnostuneet mukaan.

MUISTITKO VALOKUVAUSKILPAILUN ?

Aiheina ovat a) lintuharrastus ja b) linnut ja niiden elinympäristö. Kilpailuun voit osallistua sekä dioilla että mustavalkoilla kuvilla joko kuvasarjalla tai yksittäisillä kuvilla. Ks. tarkemmin jäsenkirje 3/78.

Kuvat tulisi toimittaa J. Hyttiselle tai K. Varoselle 4.12 mennessä.

ONKO SINULLA PELTOPYYHAVAINTOJA
POHJOIS-KARJALASTA ?

Kartoitan peltopyynn esiintymistä Pohjois-Karjalassa, kannassa ta-
pahtuneita muutoksia ja talviruo-
kinnan vaikutusta talvesta selviy-
tymiseen. Pyydän lähettämään kaik-
ki havainnot esiintymisestä, pesin-
nästä talvehtimisesta yms. allekir-
joittaneelle. Vanhatkin havainnot
ovat käyttökelpoisia.

Hannu Lehtoranta Opiskeluaikana osoite:
Lehtoniementie 1 Muurainpolku 28
83925 Vuokko 48710 Karhula 2

LISÄYKSIÄ, jotka saatu käsikirjoituksen puhtaaksikirjoituksen jäl-
keen (nämä havainnot eivät sisälly taulukoihin) PÄÄMUUTTO-TAULUKKON:

Sinisorsa	23.9. 150 p Lie Kevätlahti EL
Tavi	3. ja 11.9. 100 p Lie Kevätlahti EL
Liro	28.7. 20 p Lie Kevätlahti EL
Sepelkyyhky	4.8. 100 p Lie Mäntyvaara MR
	15.9. 100 p Lie Soidinsuo MR
Kiuru	24.9. 30 p Lie Soidinsuo MR
Punakylkirastas	24.9. 100 S ja 29.9. 150 p Lie Mäntyvaara MR
Peippo	18.9. 300 m Lie Mäntyvaara MR
	24.9. 300 p Lie Läpsy MR

ARKTISEEN MUUTTOON:

Kuikka	27.8.-10.9. yht. 7 p Lieksa EL, KL
Mustalintu	25.9. 2 p Lie Siikaniemi MR, 13.11. 18 SW Kon Iksenniitty KiK, KaK.
Lapasotka	9.10. 4 p Lip Särkijärvi PL
Tylli	26.6.-16.9. 19 yks./11 hav. Lie Kevätlahti + Sit- talampi AH, EL, JK
Pikkusirri	21.8. 9 p ja 3.9. 6 p Kon Pitkäranta KaK
	30.7.-17.9. 31 yks./8 hav. Lie Kevätlahti + Sitta- lampi AH, EL, JK, MR
	21.8. 50 p Kon Pitkäranta
Lapinsirri	8.8.-14.9. 24 yks./5 hav. Lie Kevätlahti EL, MR, JK
Suosirri	26.6.-8.9. 22 yks./6 hav. Lie Kevätlahti EL, JK, MR
Kuovisirri	19.8. 1 yks. Lie Kevätlahti AH
Isosirri	21.8. 15 SW Kon Pitkäranta KaK

ISOJEN LINTUJEN MUUTTOON:

Metsähänhi	18.9.-5.10. 26 yks./3 hav. Lie Lehmivaara KL
Anser sp.	24.9. 40 WSW, Joe Kulho KiK
Anser/Branta	3.10. 97 m ja 6.10. 40 m Lie Lehmivaara KL 5.10. 100 W Lie Mäntyvaara MR
Sepelhanhi	9.10. 3 m Lie Piilo KL
Laulujoutsen	23.9. 5 m ja 27.11. 4 m Lie Mäntyvaara MR, 24.11. 6 SW Rää Varpasalo PL, 15.10. 3 SW Joe Kulho KaK
Kurki	20.8.-14.9. 35 m/4 hav. Lieksa AH, EL, MR; 7.9. 100 p ja 10.9. 45 p Lie Mäntyvaara MR, 18.9. 50 p Lie Soidinsuo MR, 8.9. yli 100 p Rää Oravilahti PL